

Bruselj, 15. december 2021
(OR. en)

15145/21

**Medinstitucionalna zadeva:
2021/0421 (NLE)**

**SOC 747
EMPL 562
CLIMA 463
ECOFIN 1266**

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	16. december 2021
Prejemnik:	generalni sekretar Sveta Evropske unije Jeppe TRANHOLM- MIKKELSEN
Št. dok. Kom.:	COM(2021) 801 final
Zadeva:	Predlog PRIPOROČILA SVETA o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2021) 801 final.

Priloga: COM(2021) 801 final

Strasbourg, 14.12.2021
COM(2021) 801 final

2021/0421 (NLE)

Predlog

PRIPOROČILO SVETA

o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost

{SWD(2021) 452 final}

OBRAZLOŽITVENI MEMORANDUM

1. OZADJE PREDLOGA

• Razlogi za predlog in njegovi cilji

Z evropskim zelenim dogovorom¹ (v nadaljnjem besedilu: zeleni dogovor) se je začela izvajati nova strategija za preoblikovanje Evropske unije v trajnostno, pravično in uspešno družbo s sodobnim, krožnim in konkurenčnim gospodarstvom ter ničelnimi neto emisijami toplogrednih plinov leta 2050. V njem je poudarjena zavezanost Komisije boju proti podnebnim spremembam in degradaciji okolja ter uresničevanju ciljev, sprejetih na podlagi Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (v nadaljnjem besedilu: Pariški sporazum), za ohranitev dviga globalne temperature precej pod 2 °C in nadaljnje prizadevanje za njegovo omejitev na 1,5 °C. Neukrepanje na področju podnebne in okoljske politike bi za ljudi, zlasti tiste v ranljivem položaju, pomenilo ogromno škodo v smislu življenjskega standarda, zdravja in dobrega počutja. Za doseganje ničelnih neto emisij je potreba po pravičnem prehodu sestavni del zelenega dogovora, ki poudarja, da nobena oseba in noben kraj ne smeta biti zapostavljena.

Svet Evropske unije in Evropski parlament sta junija 2021 sprejela „evropska podnebna pravila“², ki določajo zavezujoč cilj podnebne nevtralnosti v Uniji do leta 2050³ in zavezujoč vmesni cilj neto domačega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za vsaj 55 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990 do leta 2030. Za uresničitev teh ciljev je Komisija julija 2021 predlagala zakonodajni sveženj „Pripravljeni na 55“. Sveženj vključuje usklajen sklop ukrepov v zakonodajnih predlogih. V svežnju je med drugim predstavljen predlog za vzpostavitev novega Socialnega sklada za podnebje⁴ s sredstvi v višini 72,2 milijarde EUR za obdobje 2025–2032 za podporo ranljivim gospodinjstvom, uporabnikom prevoza in mikropodjetjem, prizadetim zaradi uvedbe trgovanja z emisijami za goriva, ki se uporabljajo v cestnem prometu in stavbah.

Pravičnost in solidarnost sta temeljni načeli evropskega zelenega dogovora. Na mednarodni ravni so države članice podprle zlasti cilje trajnostnega razvoja ZN in Pariški sporazum, ki se nanaša na „zahteve po pravični tranziciji delovne sile ter ustvarjanju dostojnih možnosti za delo in kakovostnih delovnih mest“. To je potrjeno in v skladu s členom 2(1) Pariškega sporazuma, strateško agendo Evropskega sveta za obdobje 2019–2024 in členom 2(2) evropskih podnebnih pravil ter evropskim stebrom socialnih pravic. Smernice Mednarodne organizacije dela (MOD) za pravičen prehod na okoljsko trajnostne gospodarstva in družbe za vse zagotavljajo tudi mednarodno uveljavljen politični okvir za pravičen prehod. Poleg tega so države članice in socialni partnerji potrdili Šlezijško deklaracijo o solidarnosti in pravičnem prehodu iz leta 2018, ki je bila sprejeta na COP-24 v Katovicah, in deklaracijo o podpori pogojem za pravičen prehod na mednarodni ravni iz leta 2021, ki je bila sprejeta na COP-26 v Glasgowu.

¹ Sporočilo Komisije „Evropski zeleni dogovor“ (COM(2019) 640 final).

² Uredba (EU) 2021/1119 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. junija 2021 o vzpostavitvi okvira za doseganje podnebne nevtralnosti in spremembi uredb (ES) št. 401/2009 in (EU) 2018/1999 (evropska podnebna pravila) (UL L 243, 9.7.2021, str. 1).

³ Za doseganje dolgoročnega cilja glede temperature iz točke (a) člena 2(1) Pariškega sporazuma.

⁴ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi Socialnega sklada za podnebje (COM(2021) 568 final).

Za uspešen zeleni prehod so potrebni ukrepi politike v podporo ljudem in njihovi dejavni udeležbi. Vizija pravičnega prehoda na močno, podnebno nevtralno socialno Evropo odraža 20 načel evropskega stebra socialnih pravic, ki so bila razglašena na vrhu v Göteborgu novembra 2017 ter sestavljajo „socialna pravila“ za pravične in dobro delujoče trge dela in sisteme socialnega varstva v Evropi 21. stoletja. Izvajanje stebra bo podprlo pravičen prehod, ki je ključnega pomena za zagotavljanje socialne kohezije. Namen akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic⁵ je združiti moči na vseh ravneh, da se načela spremenijo v konkretne ukrepe. V njem so določeni trije krovni cilji EU za leto 2030 na področju zaposlovanja, znanj in spretnosti ter zmanjševanja revščine, ki so jih voditelji EU pozdravili v Izjavi iz Porta iz maja, Evropski svet pa junija 2021. Poudarja, da je treba okrepiti evropsko socialno razsežnost v vseh politikah Unije ter tako zagotoviti, da bo prehod na podnebno nevtralnost socialno pošten in pravičen.

Ob ustreznih politikah bi lahko prehod do leta 2030 v EU ustvaril približno 1 milijon delovnih mest⁶, do leta 2050 pa 2 milijona delovnih mest⁷. Ustvaril bi lahko zlasti srednje kvalificirana in srednje plačana delovna mesta⁸, kar bi različno vplivalo na posamezne države, regije in sektorje. To bi lahko prispevalo k ublažitvi polarizacije trga dela, ki je posledica drugih megatrendov, zlasti digitalizacije, zvišanju dohodkov in zmanjšanju revščine na splošno⁹. Kot je poudarjeno v ocenah učinka načrta za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030 in zakonodajnih predlogih iz svežnja „Pripravljeni na 55“, bodo za znatno prerazporeditev delovne sile znotraj sektorjev in med njimi potrebne obsežne naložbe v preusposabljanje in izpopolnjevanje. Na primer, čeprav se ocenjuje, da bi se lahko v EU do leta 2030 s podnebnim prehodom ustvarilo 160 000 dodatnih delovnih mest v gradbeništvu¹⁰, so v tem sektorju trenutno opazne vrzeli v znanjih in spretnostih v poklicih, povezanih z zelenim oblikovanjem, tehnologijami in materiali. Z ustreznimi spremljevalnimi politikami je mogoče zmanjšati in celo preprečiti energijsko revščino, ki je posledica kombinacije nizkih dohodkov, visokega deleža razpoložljivega dohodka, porabljenega za energijo, in slabe energijske učinkovitosti. Poleg tega lahko spodbujajo dostop do cenovno dostopnih in nizkoemisijskih možnosti prevoza in mobilnosti, odpravljajo socialno izključenost ter socialno-ekonomske, regionalne in zdravstvene neenakosti, izboljšujejo zdravje in dobro počutje ter spodbujajo enakost na splošno in tudi za prikrajšane osebe.

⁵ Sporočilo Komisije „Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic“ (COM(2021) 102 final) z dne 4. marca 2021.

⁶ Glede na oceno učinka, priloženo načrtu za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030 (SWD(2020) 176 final).

⁷ Evropska komisija (2019), „Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe“ (Trajnostna rast za vse: možnosti za prihodnost socialne Evrope), Employment and Social Developments in Europe 2019, 4. julij 2019. Na podlagi poglobljene analize, priložene Sporočilu Komisije COM(2018) 773.

⁸ Eurofound (2019), „Energy scenario: Employment implications of the Paris Climate Agreement“ (Scenarij energetske politike: učinki Pariškega podnebnega sporazuma na zaposlovanje), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

⁹ Evropska komisija (2019), „Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe“ (Trajnostna rast za vse: možnosti za prihodnost socialne Evrope), Employment and Social Developments in Europe 2019, poglavje 5, „Za bolj zeleno prihodnost: učinki podnebnih sprememb na zaposlovanje in njihovi socialni učinki, 4. julij 2019.

¹⁰ Sporočilo Evropske komisije: „Val prenove za Evropo – ekologizacija stavb, ustvarjanje delovnih mest, izboljšanje življenj“ (SWD(2020) 550 final) z dne 14. oktobra 2021. Glede na potrebe po naložbah v prenovu v višini 275 milijard EUR na leto, kot je navedeno v sporočilu, ter možnost, da se s prenovami in naložbami v energijsko učinkovitost ustvari 9–20 delovnih mest na vsak vloženi milijon dolarjev (SWD(2021) 623 final), bi bila ta številka lahko bistveno višja.

Da bi v celoti uresničili zaposlitveni in socialni potencial zelenega prehoda, je bistveno uporabiti vsa razpoložljiva orodja in vzpostaviti prave spremljevalne politike na ravni EU in držav članic ter nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Če ni dobro zasnovanih spremljevalnih zaposlitvenih in socialnih politik, obstajajo socialno-ekonomska tveganja. Zato je ključno, da odgovorni organi vzpostavijo ustrezne politike, ne da bi s tem ogrozili spodbude za spremembe naložb in potrošnje, ki jih zahteva prehod. Pomembno je, da take mehanizme spremljajo ukrepi za zagotovitev vključujočega upravljanja in dejavnega sodelovanja tistih, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel.

Čeprav so države članice uvedle in pripravljajo številne ukrepe za spodbujanje pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost, je mogoče oblikovanje politik, ki podpirajo pravičen zeleni prehod, še izboljšati ter zagotoviti skladnost prizadevanj med različnimi orodji, ki so na voljo na ravni EU in nacionalni ravni (glej naslednji oddelek). Zato je Komisija v okviru svežnja „Pripravljeni na 55“ napovedala, da bo do konca leta 2021 predstavila predlog priporočila Sveta, s katerim bi državam članicam EU zagotovila nadaljnje smernice o tem, kako najbolje obravnavati socialne in delovne vidike zelenega prehoda. Vzporedno z uresničevanjem evropskega zelenega dogovora Komisija pozorno spremlja tudi kratkoročna gibanja na energetskih trgih, ki so predvsem posledica razvoja svetovnih trgov, in je 13. oktobra 2021 predstavila sporočilo z naslovom „Spopadanje z naraščajočimi cenami energije: nabor orodij za ukrepanje in podporo“, v katerem so opisani takojšnji ukrepi za zaščito potrošnikov in podjetij¹¹. Ta prihodnji predlog je bil v navedenem sporočilu omenjen tudi kot okvir politike za podporo pravičnemu zelenemu prehodu v srednjeročnem obdobju in vzpostavitev odpornosti na morebitna prihodnja gibanja cen.

- **Skladnost z veljavnimi predpisi s področja politike zaposlovanja, znanji in spretnostmi ter socialnimi in distribucijskimi vidiki zelenega prehoda**

V skladu s političnimi smernicami Komisije za obdobje 2019–2024¹² je v akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic poudarjeno, da je treba socialne pravice in evropsko socialno razsežnost kot del novih socialnih pravil okrepiti v vseh politikah Unije, kot je zapisano v Pogodbah, zlasti členu 3 PEU in členu 9 PDEU, za prehod na bolj zeleno in bolj digitalno desetletje, v katerem bodo Evropejci lahko uspevali. Evropski zeleni dogovor predvideva vključevanje trajnostnosti v vse politike EU, zlasti s spodbujanjem zelenega financiranja in naložb ter zagotavljanjem pravičnega prehoda.

V priporočilu Komisije o učinkoviti aktivni podpori zaposlovanju (EASE) po krizi zaradi COVID-19¹³ je bilo poudarjeno, da bi morale EU in države članice skupaj ukrepati v smeri spodbujanja dinamičnega, z delovnimi mesti bogatega in vključujočega okrevanja ter olajšanja zelenega in digitalnega prehoda na evropskem trgu dela. V smernicah za politike zaposlovanja držav članic iz leta 2020¹⁴ je navedeno, da bi morali ukrepi politike združevati ukrepe za spodbujanje povpraševanja po delovni sili, povečanje ponudbe delovne sile, izboljšanje dostopa do zaposlitve, znanj in spretnosti ter kompetenc ter izboljšanje delovanja trgov dela in učinkovitosti socialnega dialoga, pri čemer je treba upoštevati njihov okoljski, zaposlitveni in socialni učinek. V predlaganem skupnem poročilu o zaposlovanju za leto 2022 je poudarjeno, da so naložbe v izpopolnjevanje in preusposabljanje glavna prednostna naloga

¹¹ COM(2021) 660 final.

¹² Bolj ambiciozna Unija – Moj načrt za Evropo – Politične usmeritve naslednje Evropske komisije za obdobje 2019–2024, 16. julij 2019, predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen.

¹³ Priporočilo Komisije (EU) 2021/402 z dne 4. marca 2021 o učinkoviti aktivni podpori zaposlovanju (EASE) po krizi zaradi COVID-19 (UL L 80, 8.3.2021, str. 1).

¹⁴ Sklep Sveta (EU) 2020/1512 z dne 13. oktobra 2020 (UL L 344, 19.10.2020, str. 22).

za spodbujanje vključujočega okrevanja ter podpiranje digitalnega in zelenega prehoda¹⁵. Države članice so pozvane, naj med drugim uvedejo podporo za prerazporeditev delovne sile, na primer z dobro zasnovanimi spodbudami za zaposlovanje in z usposabljanjem, zlasti v smeri zelenega in digitalnega gospodarstva, ter hkrati zaščitijo delavce med prehodom. To je v skladu s prejšnjimi povezanimi priporočili Sveta, na primer o okrepitvi jamstva za mlade¹⁶ ter o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost¹⁷.

Države članice v okviru uredbe o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov¹⁸ pripravijo celovite nacionalne energetske in podnebne načrte (NEPN), ki zajemajo desetletna obdobja, ob upoštevanju dolgoročne perspektive, ter pet razsežnosti energetske unije, tj. energetska varnost, notranji trg energije, energijsko učinkovitost, razogljičenje, raziskave, inovacije in konkurenčnost. Taki NEPN se posodobijo pet let po njihovi prvi predložitvi in nato vsakih deset let. V skladu s členom 3(3)(d) Uredbe (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov mora država članica v primeru, če ugotovi, da se v njej veliko število gospodinjstev sooča z energijsko revščino, v svoj načrt vključiti nacionalni okvirni cilj za zmanjšanje energijske revščine skupaj s časovnim okvirom, kdaj naj bi bili cilji doseženi, ter politike in ukrepe za odpravo energijske revščine, vključno z ukrepi socialne politike in drugimi ustreznimi nacionalnimi programi¹⁹. Medtem ko je več držav članic razvilo konkretne pobude za boj proti energijski revščini in/ali podporo ranljivim potrošnikom, ki lahko obravnavajo tudi morebitne distribucijske učinke podnebnih politik²⁰, je Komisija v oceni končnih NEPN iz leta 2020 ugotovila²¹, da „[mora] [v]elika večina držav članic še [...] razviti jasnejše strategije in cilje z medsektorskim pristopom, da bi opredelile in izmerile družbene posledice, posledice na zaposlovanje, znanje in spretnosti ter druge distribucijske učinke energijskega prehoda in ustrezno preučile, kako se spoprijeti s temi izzivi“.

V skladu z uredbo o skupnih določbah²², ki med drugim zajema Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad+ (ESS+), Kohezijski sklad in Sklad za pravični prehod (SPP), se od držav članic pričakuje, da pri svojih programih, tudi med vmesnim pregledom, upoštevajo vsebino svojih celovitih NEPN in priporočila Komisije v zvezi s temi načrti. Območni načrti za pravični prehod v okviru SPP bi se morali osredotočiti na obravnavanje socialno-ekonomskega učinka prehoda na izbranih območjih, ki so odvisna od fosilnih goriv ali industrijskih dejavnosti z velikimi emisijami toplogrednih plinov, in vključevati splošni del o nacionalnem procesu prehoda na podlagi NEPN. Platforma za

¹⁵ COM(2021) 743 final, Proposal for a Joint Employment Report 2022 (Predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2022).

¹⁶ Priporočilo Sveta z dne 30. oktobra 2020 o Mostu do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade in nadomestitvi Priporočila Sveta z dne 22. aprila 2013 o vzpostavitvi jamstva za mladino (UL C 372, 4.11.2020, str. 1).

¹⁷ Priporočilo Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (UL C 417, 2.12.2020, str. 1).

¹⁸ UL L 328, 21.12.2018, str. 1.

¹⁹ Člen 8(4) predloga prenovitve direktive o energijski učinkovitosti od držav članic tudi zahteva, da vključijo informacije o ukrepih za energijsko učinkovitost in prihrankih končne energije, doseženih med ljudmi, ki jih je prizadela energijska revščina, ranljivimi odjemalci in po potrebi ljudmi, ki živijo v socialnih stanovanjih.

²⁰ Eurofound (2021), „Distributional impacts of climate policies in Europe“ (Distribucijski učinki podnebnih politik v Evropi), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

²¹ COM(2020) 564 final.

²² Uredba (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravilih zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko (UL L 231, 30.6.2021, str. 159).

pravični prehod je bila vzpostavljena v podporo vsem ustreznim deležnikom pri uporabi virov mehanizma za pravični prehod. Poleg Sklada za pravični prehod (steber 1) vsebuje tudi namensko shemo v okviru programa InvestEU (steber 2) in instrument za posojila v javnem sektorju (steber 3).

Ker se trije od šestih stebrov, ki določajo področje uporabe mehanizma za okrevanje in odpornost, osredotočajo na socialne elemente, je v načrtih za okrevanje in odpornost v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost opisano veliko število reform in naložb, ki obravnavajo vidike pravičnega prehoda v smislu reform in naložb. Nacionalne načrte in operativne programe je treba izvesti v sedanjem finančnem obdobju. Čeprav so reforme in naložbe zasnovane tako, da imajo trajen učinek, zaradi omejenega trajanja ne zagotavljajo celovitega pristopa k pravičnemu prehodu na nacionalni ravni po letu 2027, zlasti v zvezi s podnebnimi cilji EU.

Dodatne dopolnilne ukrepe na tem področju podpirajo tudi drugi razpoložljivi viri financiranja, vključno s programom ERASMUS+, Evropskim skladom za prilagoditev globalizaciji za presežne delavce (ESPG), pomočjo za okrevanje za kohezijo in območja Evrope (REACT-EU), skladom za modernizacijo in prihodki z dražb v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami, programom LIFE+ in programom Obzorje Evropa. Uredba o ESS+²³ zlasti določa, da je namen ESS+, v skladu s posebnimi cilji iz člena 4(1), prispevati k ciljem, povezanim z bolj zeleno, nizkoogljično Evropo prek izboljšanja sistemov izobraževanja in usposabljanja za prilagoditev večšin in kvalifikacij, izpopolnjevanja, vključno z delovno silo, ustvarjanja novih delovnih mest v sektorjih, povezanih z okoljem, podnebjem, energijo, krožnim gospodarstvom ter biogospodarstvom.

Več drugih strategij in akcijskih načrtov prispeva k pravičnemu zelenemu prehodu. Cilj evropskega programa znanj in spretnosti za leto 2020²⁴ je omogočiti posameznikom, da se učijo, ter poskrbeti, da bodo njihova znanja in spretnosti primerni za dvojni prehod. Komisija v programu znanj in spretnosti napoveduje vrsto ukrepov za podporo pridobivanju znanj in spretnosti za zeleni prehod, vključno z individualnimi izobraževalnimi računi²⁵, evropskim pristopom k mikrokvalifikacijam²⁶ in učenjem za okoljsko trajnostnost²⁷. Namen pakta za znanja in spretnosti²⁸ je mobilizirati zasebne in javne deležnike, da sprejmejo konkretne ukrepe za izpopolnjevanje in preusposabljanje oseb na trgu dela ter po potrebi združijo prizadevanja v okviru partnerstev. Do konca novembra 2021 je bilo vzpostavljenih pet takih partnerstev²⁹, ki so se zavezala, da bo v prihodnjih letih 1,5 milijona oseb vključenih v izpopolnjevanje in preusposabljanje. Do konca novembra 2021 je pakt za znanja in spretnosti združeval več kot 500 članov, vključno s sektorskimi poslovnimi organizacijami, velikimi in malimi podjetji, univerzami, ponudniki poklicnega izobraževanja in usposabljanja, socialnimi partnerji, gospodarskimi zbornicami, regionalnimi in lokalnimi organi ter javnimi in

²³ Uredba (EU) 2021/1057 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1296/2013 (UL L 231, 30.6.2021, str. 21).

²⁴ Sporočilo Komisije „Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost“ (COM(2020) 274 final) z dne 1. julija 2020.

²⁵ Predlog priporočila Sveta o individualnih izobraževalnih računih (COM(2021) 773 final) z dne 8. decembra 2021.

²⁶ Predlog priporočila Sveta o evropskem pristopu k mikrokvalifikacijam za vseživljenjsko učenje in zaposljivost (COM(2021) 770 final) z dne 8. decembra 2021.

²⁷ Proposal for a Council Recommendation on learning for environmental sustainability (Predlog priporočila Sveta o učenju za okoljsko trajnostnost) (COM(2021) 557 final) z dne 8. decembra 2021.

²⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=sl>

²⁹ Te zajemajo naslednje industrijske ekosisteme: avtomobilizem, mikroelektronika, vesoljska in obrambna industrija, ladjedelništvo, energija iz obnovljivih virov na morju.

zasebnimi službami za zaposlovanje. Posodobljena nova industrijska strategija EU podpira ustvarjanje delovnih mest v zelenem gospodarstvu ter določa, na primer, pomembno vlogo naložb v znanja in spretnosti, prožnih javno-zasebnih partnerstev, sodelovanja pri spodbujanju socialnega dialoga, pa tudi ustvarjanja zelenih delovnih mest, na primer prek različnih evropskih zavezništev, zlasti na področju baterij, čistega vodika, krožne plastike in surovin. Cilj Nove agende za potrošnike³⁰ je podpreti zeleni prehod, da se vsakega potrošnika ne glede na njegov finančni položaj opolnomoči, ga podpira ter se mu omogoča, da ima dejavno vlogo v zelenem prehodu brez vsiljevanja določenega življenjskega sloga in brez socialne diskriminacije³¹.

Poleg tega je cilj dolgoročne vizije za podeželska območja EU³², da bi podeželska območja postala močnejša, bolj povezana, odporna in uspešna, tudi z zelenim prehodom. Nazadnje, strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov za obdobje 2020–2030 določa sedem ciljev na ravni EU za obdobje do leta 2030, vključno s povečanjem dejanskega enakega dostopa do ustreznih desegregiranih stanovanj in osnovnih storitev³³.

- **Skladnost z drugimi politikami Unije**

Socialna pravičnost je vključena v zasnovo zakonodajnih predlogov v svežnju „Pripravljeni na 55“. Predlagana revizija direktive o obdavčitvi energije³⁴ ponuja zlasti možnosti za začasno oprostitev ranljivih gospodinjstev plačila višjih davkov na energijo. Predlagani prenovitvi direktive o energijski učinkovitosti³⁵ in direktive o energijski učinkovitosti stavb³⁶ ter predlagana revizija direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov³⁷ spodbujajo prihranke energije, ki so lahko močni instrumenti za zmanjšanje energijske revščine. Poleg tega bo uporaba načela „energijska učinkovitost na prvem mestu“ zagotovila, da bodo ekonomsko prikrajšane skupine imele koristi od rešitev za energijsko učinkovitost, ki bodo veljale za prvo izbiro pri odločitvah o politiki, načrtovanju in naložbah ter na drugih področjih politike. Predlog prenovljene direktive o energijski učinkovitosti poleg tega vključuje posebno obveznost držav članic, da podpirajo energijsko revna in ranljiva gospodinjstva pri doseganju prihrankov energije. Predlagana uredba o infrastrukturi za alternativna goriva³⁸ bo zagotovila,

³⁰ Sporočilo Komisije „Nova agenda za potrošnike Krepitev odpornosti potrošnikov za trajnostno okrevanje“ (COM(2020) 696 final).

³¹ Kot je napovedano v Novi agendi za potrošnike, bo Komisija predstavila zakonodajni predlog, ki bo potrošnikom omogočil zeleni prehod.

³² Sporočilo Komisije „Dolgoročna vizija za podeželska območja EU – do močnejših, povezanih, odpornih in uspešnih podeželskih območij do leta 2040“ (COM(2021) 345 final).

³³ Sporočilo Komisije „Strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov za obdobje 2020–2030“ (COM(2020) 620 final).

³⁴ Predlog direktive Sveta o prestrukturiranju okvira Unije za obdavčitev energentov in električne energije (prenovitev) (COM(2021) 563 final).

³⁵ Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o energijski učinkovitosti (COM(2021) 558 final).

³⁶ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending the Directive 2010/31/EU of the European Parliament and of the Council of 19 May 2010 on the energy performance of buildings (as amended by Directive (EU) 2018/844/EU of 30 May 2018) (Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2010/31/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. maja 2010 o energetske učinkovitosti stavb (kakor je bila spremenjena z Direktivo (EU) 2018/844 z dne 30. maja 2018) (COM(2021) 802 final).

³⁷ Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta, Uredbe (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta in Direktive 98/70/ES Evropskega parlamenta in Sveta glede spodbujanja energije iz obnovljivih virov ter razveljavitvi Direktive Sveta (EU) 2015/652 (COM(2021) 557 final).

³⁸ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi infrastrukture za alternativna goriva ter razveljavitvi Direktive 2014/94/EU Evropskega parlamenta in Sveta (COM(2021) 559 final).

da bo polnilna in oskrbovalna infrastruktura za brezemisijska vozila dosegla vse dele Evrope in bo dostopna vsem.

Čeprav bo morala vsaka država članica prispevati k cilju večjega zmanjšanja emisij, se upoštevajo različna izhodišča in različne zmogljivosti. Instrumenti, kot je uredba o porazdelitvi prizadevanj³⁹, so namenjeni pravični porazdelitvi prizadevanj med državami članicami, da se zagotovi solidarnost med državami članicami in regijami. Sklad za modernizacijo⁴⁰ podpira deset držav članic EU z nižjimi dohodki pri njihovem prehodu na podnebno nevtralnost, tako da jim pomaga posodobiti energetske sisteme in izboljšati energijsko učinkovitost. Sklad za pravični prehod⁴¹ je namenjen obravnavi socialnih in ekonomskih učinkov zelenega prehoda s poudarkom na regijah, panogah in delavcih, ki se med prehodom soočajo z največjimi izzivi.

Predlagani Socialni sklad za podnebje bo pomagal ublažiti vpliv na ranljiva gospodinjstva, uporabnike prevoza in mikropodjetja, na katere bistveno vplivajo zvišanja cen fosilnih goriv zaradi uvedbe trgovanja z emisijami za goriva, ki se uporabljajo v stavbah in cestnem prometu. Spodbujal bo pravičnost in solidarnost med državami članicami in v njih, hkrati pa bo zmanjšal tveganje energetske revščine in izzive, povezane s prometom, pri čemer bo dopolnjeval obstoječe mehanizme. Sklad bo podpiral gospodinjstva pri naložbah v energijsko učinkovitost ter čisto ogrevanje in hlajenje stavb, vključno z vključevanjem obnovljivih virov energije, financiral pa bo tudi dostop do brezemisijske in nizkoemisijske mobilnosti. Po potrebi bo v pričakovanju učinka naložb na zmanjšanje emisij ranljivih skupin in računov za energijo državam članicam omogočil, da financirajo ukrepe, ki zagotavljajo začasno neposredno dohodkovno podporo ranljivim gospodinjstvom in gospodinjstvom, ki so ranljivi uporabniki prevoza, da se zmanjša učinek povišanja cene fosilnih goriv, ki je posledica vključitve stavb in cestnega prevoza v področje uporabe Direktive 2003/87/ES.

Poleg tega lahko države članice, kot je navedeno v oceni učinka, priloženi k načrtu za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030, in v nekaterih pobudah iz svežnja „Pripravljeni na 55“, dodatno uporabijo prihodke, ustvarjene z dražbami pravic iz sistema EU ETS, dajatvami in davki na cene energije ter okoljskimi davki, za podporo prikrajšanim skupinam.

2. PRAVNA PODLAGA, SUBSIDIARNOST IN SORAZMERNOST

• Pravna podlaga

Predlog bo temeljil na členu 292 PDEU v povezavi s členom 149 PDEU in členom 166 PDEU.

• Subsidiarnost (za neizključno pristojnost)

Države članice bodo oblikovale in izbrale ukrepe in naložbe za zagotovitev pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost, vključno z namenskimi ukrepi, ki jih lahko predlagajo v okviru obstoječega financiranja, instrumentov politike in mehanizmov upravljanja.

³⁹ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2018/842 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma (COM(2021) 555 final).

⁴⁰ Direktiva (EU) 2018/410 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. marca 2018 o spremembi Direktive 2003/87/ES za krepitev stroškovno učinkovitega zmanjšanja emisij in nizkoogljičnih naložb ter Sklepa (EU) 2015/1814 (Besedilo velja za EGP), (UL L 76, 19.3.2018, str. 3).

⁴¹ Uredba (EU) 2021/1056 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Sklada za pravični prehod (UL L 231, 30.6.2021, str. 1).

- **Sorazmernost**

Potrebno je ukrepanje na ravni Unije, da se doseže hiter in trden zeleni prehod, ki bo izpolnil zavezujoče cilje, sprejete v evropskih podnebnih pravilih, pri čemer ne bo nihče zapostavljen, v skladu z evropskim zelenim dogovorom, strateško agendo Evropskega sveta za obdobje 2019–2024, poročilom Evropskega parlamenta o močni socialni Evropi za pravičen prehod⁴², poročilom Evropskega ekonomsko-socialnega odbora z naslovom „Ne zelenemu dogovoru brez socialnega dogovora“⁴³ in mnenjem Odbora regij z naslovom „Močna socialna Evropa za pravičen prehod“⁴⁴. To tudi zahteva, da se socialni izzivi in izzivi na področju dela, ki izhajajo iz zelenega prehoda, obravnavajo usklajeno in učinkovito v vseh državah članicah.

V skladu z oceno Komisije na ravni EU o končnih celovitih nacionalnih energetske in podnebnih načrtih, ki je bila objavljena septembra 2020⁴⁵, so potrebna dodatna prizadevanja za zagotovitev čistega in pravičnega energetskega prehoda v najbolj prizadetih regijah. Smernice za države članice se zdijo potrebne in sorazmerne glede na obseg in učinke predlaganih ukrepov.

Da bi se izognili nepotrebemu upravnemu bremenu za države članice, se bo izvajanje političnih smernic iz tega priporočila spremljalo v okviru procesa evropskega semestra in drugih obstoječih procesov, zlasti upravljanja energetske unije in podnebnih ukrepov, kot je ustrezno.

- **Izbira instrumenta**

Predlagani instrument je predlog priporočila Sveta, v katerem se upoštevata načeli subsidiarnosti in sorazmernosti. Temelji na obstoječem pravu Evropske unije in je v skladu z vrsto instrumentov, ki so na voljo za ukrepe Evropske unije na področju zaposlovanja in socialne politike. Določa ukrepe, ki jih morajo upoštevati države članice, in zagotavlja trdno podlago za sodelovanje na ravni Evropske unije na tem področju, pri čemer v celoti spoštuje pristojnosti držav članic na zadevnih področjih politike.

3. REZULTATI NAKNADNIH OCEN, POSVETOVANJ Z DELEŽNIKI IN OCEN UČINKA

- **Naknadne ocene/preverjanja primernosti obstoječe zakonodaje**

Ni relevantno.

- **Posvetovanja z deležniki**

Službe Komisije so že izvedle več splošnih in ciljno usmerjenih dejavnosti posvetovanja o zelenem prehodu, vključno z njegovimi socialnimi in delovnimi vidiki, zlasti s:

- ciljno usmerjenimi posvetovanji in spletnimi javnimi posvetovanji v okviru zakonodajnih svežnjev „Pripravljeni na 55“ iz julija 2021 in decembra 2021 (npr. sistem EU za trgovanje z emisijami, direktiva o obdavčitvi energije,

⁴² Resolucija Evropskega parlamenta z dne 17. decembra 2020 o močni socialni Evropi za pravičen prehod (2020/2084(INI)).

⁴³ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Ne zelenemu dogovoru brez socialnega dogovora (mnenje na lastno pobudo), EESC 2020/01591 (UL C 341, 24.8.2021, str. 23).

⁴⁴ Mnenje Evropskega odbora regij – Močna socialna Evropa za pravičen prehod, COR 2020/02167 (UL C 440, 18.12.2020, str. 42).

⁴⁵ COM(2020) 564 final.

direktiva o energijski učinkovitosti, direktiva o energijski učinkovitosti stavb in druge);

- dvostranskimi/večstranskimi sestanki z deležniki, vključno z več kot 50 sestanki o reviziji sistema ETS, zlasti v okviru svežnja, sprejetega 14. julija 2021;
- spletnim odprtim javnim posvetovanjem o načrtu za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030 (marec–junij 2020; več kot 1 000 odgovorov), ki je sledilo štiritedenskemu posvetovanju o začetni oceni učinka.

Za pripravo tega predloga priporočila Sveta je Komisija oktobra in novembra 2021 izvedla **ciljno usmerjena posvetovanja in izmenjave mnenj** z Odborom za zaposlovanje (EMCO), Odborom za socialno zaščito (SPC), Odborom za ekonomsko politiko (EPC), evropskimi socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe, ki delujejo na področju invalidske, socialne in zaposlovalne politike.

Posvetovanja so zagotovila široko podporo pobudi, ki obravnava socialne in delovne vidike prehoda ter zagotavlja, da nihče ne bo zapostavljen. Natančneje, strani so se na splošno strinjale, da je potrebnih več elementov: celoviti paketi ukrepov za doseganje pravičnega prehoda, vključno z ukrepi za izpopolnjevanje in preusposabljanje; dobra uporaba obstoječih politik in instrumentov financiranja, preprečevanje podvajanja in upravnega bremena; boljše razumevanje zaposlitvenih in socialnih učinkov politik na področju podnebnih sprememb, vključno z učinki na kakovost delovnih mest, ter s tem povezano spremljanje in poročanje na podlagi „podatkov iz resničnega življenja“ in ustreznih kazalnikov; vključevanje načela enakosti ter zahteve po več sredstvih in krepitvi zmogljivosti, zlasti za MSP; vključevanje v obstoječe mehanizme upravljanja ter vključevanje socialnih partnerjev in civilne družbe v oblikovanje in izvajanje strategij na področju podnebnih sprememb in financiranja za pravičen prehod.

Komisija je med 29. oktobrom 2021 in 19. novembrom 2021 objavila tudi **odprt poziv k predložitvi dokazov** ter prejela 66 prispevkov zelo različnih deležnikov: javnih organov, evropskih in nacionalnih socialnih partnerjev, organizacij civilne družbe na področju socialnih zadev, pa tudi podnebnih in okoljskih organizacij ter akademskih in raziskovalnih ustanov.

Na splošno so sodelujoči izrazili močno podporo dolgoročni strategiji zelenega prehoda ter pozdravili osredotočenost na zaposlovanje in socialne vidike. Natančneje, v več prispevkih je bil izpostavljen morebitni vpliv na neenakosti, delovna mesta ter znanja in spretnosti, s splošnim pozivom k zagotavljanju ustreznega financiranja in tehnične pomoči državam članicam glede razpoložljivih instrumentov financiranja, zlasti s poudarkom na ranljivih regijah, sektorjih in skupinah. V prispevkih je bila poudarjena tudi večja potreba po naložbah v pobude za preusposabljanje in izpopolnjevanje, krepitev zmogljivosti in infrastrukturo. Izražena je bila široka podpora krepitvi socialnega dialoga in kolektivnih pogajanj, nekateri sodelujoči pa so pozvali k pravici delavcev do obveščenosti, posvetovanja in soodločanja. Poleg tega je bila v veliki večini prispevkov poudarjena potreba po podrobnem evidentiranju in analizi. V številnih prispevkih so bila omenjena tudi druga vprašanja, zlasti ukrepi neposredne dohodkovne podpore ranljivim delavcem in gospodinjtvom, dostop do osnovnih storitev, vključno s prevozom, ter zagotavljanje zdravja in varnosti pri delu, ki je prilagojeno „zelenim delovnim mestom“.

- **Zbiranje in uporaba strokovnih mnenj**

Evropska komisija zbira strokovno znanje na področju socialnih politik, politik zaposlovanja in sorodnih politik, med drugim s pobudo za spremljanje socialnih razmer (Social Situation Monitor, SSM)⁴⁶, da bi spodbujala znanje na področju socialne politike, socialne zaščite in zaposlovanja ter hkrati zagotavljala raziskave o trenutnih socialno-ekonomskih razmerah v EU, ki so pomembne za politiko in temeljijo na dokazih. Pobuda SSM zajema štiri glavna področja raziskav: revščina, dohodkovna neenakost, socialne neenakosti, zdravje in dobro počutje; zaposlovanje, brezposelnost in učinki na trgu dela; država blaginje, socialne politike in politike trga dela ter učinki megatrendov na trg dela in distribucijski učinki.

Po prejšnjih dogodkih na to temo je bil v okviru pobude SSM novembra 2021 organiziran letni raziskovalni seminar z naslovom „Social and Labour Aspects of the Transition to Climate Neutrality“ (Socialni in delovni vidiki prehoda na podnebno nevtralnost). Dogodek se je osredotočil na možne učinke zelenega prehoda na zaposlovanje, kakovost delovnih mest, znanja in spretnosti ter druge distribucijske učinke, kot sta energijska revščina in dostop do osnovnih storitev.

Glede na glavne ugotovitve, o katerih so razpravljali strokovnjaki, je pričakovani učinek na skupni ravni na splošno pozitiven, s predvidenim povečanjem zaposlovanja v sektorjih varčevanja z energijo, gradbeništva in obnovljivih virov energije, tudi za nizko in srednje kvalificirane delavce. Nasprotno naj bi se zaposlenost in plače zmanjšale v energijsko intenzivnih „rjavih industrijah“, v katerih je težko zmanjšati emisije, kar kaže potrebo po naložbah v izziv množičnega izpopolnjevanja in preusposabljanja.

Strokovnjaki so med instrumenti politike za spodbujanje pravičnega prehoda navedli davke, transferje, subvencije in predpise, od katerih vsak vključuje različne stopnje pravičnosti in učinkovitosti. Strokovnjaki so se na splošno strinjali, da je treba s transferji in subvencijami izravnati nekatere regresivne ali nesorazmerne učinke, zlasti za gospodinjstva z nizkimi in nižjimi srednjimi dohodki, tudi zato, da se doseže in ohrani družbena sprejemljivost ukrepov politike.

Na seminarju so bila opredeljena tudi področja, ki bi jih bilo koristno dodatno raziskati, in sicer: (a) geoprostorska razsežnost zaposlitvenih, socialnih in distribucijskih učinkov podnebnih ukrepov, vključno z nadaljnjimi simulacijami, ki zajemajo vse države EU, in oceno učinkov glede na območje in stopnjo urbanizacije; (b) vključevanje makro- in mikromodelov, vključno s podrobnejšim modeliranjem prehodov na trgu dela, zlasti med sektorji, in s tem povezanih potreb po socialnih naložbah v podporo prekvalifikaciji, preusposabljanju in izpopolnjevanju; (c) vključitev modelov porazdelitve dohodka in proračunov gospodinjstev v osnovne makromodele ter (d) razvoj kazalnikov „zelenosti“ nalog, delovnih mest ter znanj in spretnosti.

- **Ocena učinka**

Predlagani instrument – priporočilo Sveta – ponuja smernice o izvajanju socialnih politik, politik zaposlovanja in sorodnih politik za obravnavanje izzivov zelenega prehoda. Ker pa državam članicam zagotavlja prožne smernice glede izbire in zasnove ukrepov, ocena učinka ni potrebna.

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1049>

Priloženi delovni dokument služb Komisije zagotavlja pregled in razpravo o razpoložljivih dokazih, na katerih temeljijo priporočeni ukrepi politike, na podlagi analiz, predstavljenih v ustreznih poročilih o oceni učinka, priloženih sporočilu o načrtu za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030, in pobud iz svežnja „Pripravljeni na 55“. Vključuje nove dokaze iz dodatnih analiz, ki jih je izvedla Evropska komisija, vključno s posodobitvami kazalnikov energijske revščine po dohodkovnih skupinah za tiste države članice, za katere so podatki za leto 2020 že na voljo v podatkovni zbirki EU-SILC. Poleg tega so v njem upoštevane povratne informacije, pridobljene med ciljno usmerjenimi posvetovanji jeseni 2021, ko je Evropska komisija nagovorila med drugim države članice, socialne partnerje, civilno družbo, vključno z mladimi, in strokovnjake s področja analiz trga dela, socialne politike in pravičnega prehoda.

Nekateri najpomembnejši dokazi se nanašajo na naslednje vidike politike:

prikaz, kako je potencial za ustvarjanje delovnih mest pri prehodu odvisen od aktivne podpore prehodom na trgu dela in ustvarjanju delovnih mest ter od sposobnosti delavcev, da pridobijo znanja in spretnosti, prilagojene trgu dela in industrijskemu okolju, za katerega so značilna zelena delovna mesta in podnebnju prijazni proizvodni procesi;

zagotavljanje dokazov o modeliranju možnosti za preusmeritev davčnih prihodkov z dela na ustvarjanje prihodkov, povezanih s podnebjem, za internalizacijo negativnih zunanjih okoljskih učinkov s spodbujanjem načela „onesnaževalec plača“ in izboljšanje rezultatov na trgu dela z zmanjšanjem izpostavljenosti okoljskim nevarnostim, tudi za najbolj ranljive, ter možnosti za ublažitev negativnih distribucijskih učinkov s ciljno usmerjenimi ukrepi, s katerimi se prihodki od davkov na energijo in cen ogljika prenesejo nazaj na najbolj prizadeta gospodinjstva, zlasti ranljiva;

poudarjanje, kako se lahko z namenskimi naložbami v energijsko učinkovitost, razogljičenje ogrevanja, hlajenja in prometa, dostop do osnovnih storitev, vključno z alternativnimi rešitvami trajnostne mobilnosti, in ozaveščanje, po potrebi dopolnjenimi z začasno in ciljno usmerjeno neposredno dohodkovno podporo za ranljive potrošnike in gospodinjstva, zagotovi pravičen in vključujoč energetske prehod s poudarkom na najbolj prizadetih osebah in gospodinjstvih, zlasti ranljivih.

- **Primernost in poenostavitev ureditve**

Ni relevantno.

- **Temeljne pravice**

Ni ugotovljenega negativnega učinka na temeljne pravice. Nasprotno, pobuda spodbuja pravice iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, vključno z naslovom Enakost in solidarnost, kot so pravica do poštenih delovnih pogojev (člen 31), pravica do izobraževanja (člen 14), pravica do socialne varnosti in socialne pomoči (člen 34), ki se nanaša na dajatve socialne varnosti in socialne službe, ki zagotavljajo zaščito v določenih primerih, ter pravico do socialne pomoči in pomoči pri pridobitvi stanovanj.

4. PRORAČUNSKE POSLEDICE

Ta predlog priporočila ne zahteva dodatnih sredstev iz proračuna EU.

Možnosti financiranja iz proračuna EU v zvezi s pravičnim preходом na podnebno nevtralnost so že na voljo v skladu s politiko ciljev in intervencijsko logiko različnih skladov in programov⁴⁷.

Priporočilo vključuje smernice, ki se nanašajo na nacionalne proračune in njihovo morebitno vlogo pri izvajanju priporočila.

5. DRUGI ELEMENTI

• **Načrti za izvedbo ter ureditev spremljanja, ocenjevanja in poročanja**

Predlaga se, naj Komisija spremlja izvajanje tega priporočila Sveta v sodelovanju z državami članicami in v okviru evropskega semestra.

Poleg tega se predlaga, naj države članice to priporočilo Sveta upoštevajo pri posodobitvi svojih celovitih nacionalnih energetske in podnebne načrtov (NEPN) leta 2023 (za osnutke NEPN) in leta 2024 (za končne NEPN) v skladu s členom 14 Uredbe (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov (v nadaljnjem besedilu: uredba o upravljanju) ter v svojih nacionalnih energetske in podnebne poročilih o napredku v skladu s členom 17 navedene uredbe. Priporočilo bi moralo biti zlasti podlaga za vključevanje vidikov pravičnega prehoda v vse ukrepe in dejavnosti, predvidene v okviru vsake od petih razsežnosti energetske unije iz člena 1(2) uredbe o upravljanju. Priporočilo bi moralo biti tudi podlaga za posebne nacionalne dejavnosti in ukrepe, namenjene obravnavanju zaposlovanja, znanj in spretnosti, energijske revščine ter drugih socialnih in distribucijskih vidikov notranjega energetskega trga, če se države članice odločijo za take dejavnosti, in jih tako podpirati, zlasti tiste z velikim številom energijsko revnih gospodinjstev, da v skladu s členom 3(3d) v svojih celovitih NEPN opredelijo ustrezne politike in ukrepe za obravnavo tega vprašanja, vključno z ukrepi socialne politike ter drugimi ustreznimi nacionalnimi programi in politikami.

Komisija bo z vzpostavljenim mehanizmom večstranskega nadzora in mehanizmi upravljanja analizirala možne učinke prehoda, opredelila najbolj prizadete ljudi in na države članice po potrebi naslovila priporočila za posamezne države v okviru evropskega semestra, na podlagi smernic za politike zaposlovanja in socialne politike držav članic.

• **Obrazložitevni dokumenti (za direktive)**

Ni relevantno.

• **Natančnejša pojasnitev posameznih določb predloga**

V odstavkih 1 in 2 so navedeni predmet, cilji in struktura tega priporočila.

Odstavek 3 vsebuje opredelitve, ki se uporabljajo v priporočilu.

Odstavki 4 do 7 priporočajo državam članicam, naj oblikujejo in izvajajo celovite in skladne pakete ukrepov za pravičen zeleni prehod, da se zagotovijo aktivna podpora kakovostnemu zaposlovanju; dostop do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in

⁴⁷ Pregled ustreznih instrumentov financiranja in njihovih medsebojnih povezav ter njihova vloga pri obravnavi priporočil iz tega predloga so podrobneje opisani v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije (SWD(2021) 452).

vseživljenjskega učenja; pravični sistemi davčnih ugodnosti in socialne zaščite; dostop do cenovno dostopnih osnovnih storitev in stanovanj v okviru prehoda na podnebno nevtralnost.

Odstavka 8 in 9 priporočata državam članicam, naj vzpostavijo in izvajajo druge medsektorske elemente, ki spodbujajo pravičen in vključujoč zeleni prehod, zlasti z namenom zagotavljanja vključujočega pristopa celotnega gospodarstva in obsežne zbirke dokazov, ki je potrebna za uvedbo smotrnih socialnih politik in politik trga dela, ki spodbujajo pravičen in vključujoč prehod.

Odstavek 10 priporoča državam članicam, naj čim boljše izkoristijo javno in zasebno financiranje, da bi zagotovile učinkovito finančno podporo, zlasti z dodelitvijo in razporeditvijo ustreznih nacionalnih sredstev; oblikovale ustrezne kombinacije ukrepov v nacionalnih načrtih v okviru predlaganega Socialnega sklada za podnebje ter zagotovile skladno in optimalno uporabo sredstev, povezanih s pravičnim prehodom, na vseh ravneh, tudi na ravni EU.

Odstavek 11 pozdravlja namero Komisije, da sprejme nadaljnje ukrepe na podlagi priporočila Sveta, zlasti za spodbujanje javne razprave o pravičnem prehodu, izboljšanje podatkovne in metodološke podlage, spremljanje in analizo predvidevanj ter pregled napredka pri izvajanju tega priporočila v okviru večstranskega nadzora, zlasti v evropskem semestru ter v okviru energetske unije in podnebnih ukrepov.

Predlog

PRIPOROČILO SVETA

o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 166(4) in člena 292 v povezavi s členom 149 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Emisije toplogrednih plinov je treba nujno zmanjšati, zlasti z namenom zmanjšanja dviga morske gladine in verjetnosti ekstremnih vremenskih dogodkov, ki že vplivajo na vse regije po svetu⁴⁸, ter zmanjšanja ekonomskih in socialnih stroškov, povezanih z učinki globalnega segrevanja⁴⁹. Unija in njene države članice so pogodbenice Pariškega sporazuma, sprejetega na podlagi Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC) decembra 2015 (v nadaljnjem besedilu: Pariški sporazum)⁵⁰, ki pogodbenice zavezuje, da dvig globalne povprečne temperature omejijo na precej pod 2 °C glede na predindustrijske ravni in si še naprej prizadevajo, da dvig temperature ne bi presegel 1,5 °C glede na predindustrijske ravni.
- (2) Podnebne spremembe in degradacija okolja pomenijo resno grožnjo, ki zahteva nujno ukrepanje, kot je bilo pred kratkim potrjeno v šestem poročilu Medvladnega panela za podnebne spremembe (IPCC) o fizikalnoznanstveni podlagi. Človeško trpljenje in gospodarske izgube zaradi pogostejših ekstremnih dogodkov, povezanih s podnebjem, kot so poplave, vročinski valovi, suše in gozdni požari, so vse pogostejši. V EU te izgube v povprečju že presegajo 12 milijard EUR na leto⁵¹. Te izgube bi lahko dosegle dodatnih 175 milijard EUR (1,38 % BDP EU) na leto, če bi globalno segrevanje doseglo 3 °C glede na predindustrijske ravni. 3 °C v primerjavi s 65 milijardami EUR za 2 °C in 36 milijardami EUR na leto za 1,5 °C. To bi nesorazmerno škodovalo nekaterim skupinam, zlasti ljudem, ki so že v ranljivem položaju, in regijam, ki se že soočajo z izzivi.

⁴⁸ IPCC, 2021: Climate Change 2021: The Physical Science Basis (Podnebne spremembe v letu 2021: fizikalnoznanstvena podlaga). Prispevek delovne skupine I k šestemu ocenjevalnemu poročilu Medvladnega panela za podnebne spremembe.

⁴⁹ JRC, PESETA IV, <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/economic-impacts>.

⁵⁰ Pariški sporazum (UL L 282, 19.10.2016, str. 4).

⁵¹ Evropska komisija (2021), študija v okviru projekta PESETA IV „Climate change impacts and adaptation in Europe“ (Vplivi podnebnih sprememb in prilagajanje nanje v Evropi), Skupno raziskovalno središče, Sevilla, <http://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>.

- (3) Evropski zeleni dogovor⁵² določa strategijo, v skladu s katero bo Unija postala prva podnebno nevtralna celina ter se preobrazila v trajnostno, pravičnejšo in uspešnejšo družbo, ki spoštuje omejitve planeta. Potreba po pravičnem prehodu je sestavni del zelenega dogovora, v katerem je bilo poudarjeno, da nobena oseba in noben kraj ne bi smel biti zapostavljen. Evropska podnebna pravila⁵³ določajo zavezujoč cilj podnebne nevtralnosti do leta 2050 na ravni celotne Unije in zavezujoč vmesni cilj neto domačega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za vsaj 55 % do leta 2030 v primerjavi z ravnmi iz leta 1990. Cilj 8. okoljskega akcijskega programa do leta 2030⁵⁴ je zavarovati, ohraniti in poživiti naravni kapital Unije ter zaščititi zdravje in dobrobit državljanov pred nevarnostmi, ki izhajajo iz okolja, in njihovimi učinki.
- (4) Za prehod na podnebno nevtralno gospodarstvo in družbo so potrebni celoviti ukrepi politike in znatne naložbe na številnih področjih, kot so podnebni ukrepi, energija, okolje, industrija, raziskave in inovacije⁵⁵. Za uresničitev zavezujočega cilja na ravni Unije do leta 2030 je Komisija 14. julija 2021 predstavila sveženj „Pripravljeni na 55“⁵⁶. Ta sveženj vključuje predloge za posodobitev ustrezne zakonodaje, vključno s sistemom EU za trgovanje z emisijami (ETS)⁵⁷, direktivami o obdavčitvi energije, energijski učinkovitosti in energiji iz obnovljivih virov, uredbo o standardih za emisije CO₂ za osebna in kombinirana vozila, uredbo o vključitvi emisij toplogrednih plinov in odvzemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva, direktivo o infrastrukturi za alternativna goriva ter uredbo o porazdelitvi prizadevanj v zvezi s sektorjema zunaj sedanjega ETS, tj. prometnim in gradbenim sektorjem. Vključuje tudi nove zakonodajne predloge, zlasti za podporo uporabi čistejših goriv v sektorju letalskega in pomorskega prometa ter za uvedbo mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah in ustanovitev Socialnega sklada za podnebje, kar je neposredno povezano s predlagano uvedbo sistema trgovanja z emisijami za goriva, ki se uporabljajo v stavbah in cestnem prometu. Sveženj „Pripravljeni na 55“ bo skupaj z ukrepi na ravni EU za podporo in spodbujanje potrebnih javnih in zasebnih naložb pomagal podpreti in pospešiti rast novih trgov, na primer za čista goriva in vozila z nizkimi emisijami, s čimer se bodo znižali stroški trajnostnega prehoda za podjetja in tudi državljanje.
- (5) Države članice so se v strateški agendi Evropskega sveta za obdobje 2019–2024 zavezale, da bodo zagotovile pravičen prehod na podnebno nevtralnost, ki bo vključujoč in pri katerem nihče ne bo zapostavljen. Na mednarodni ravni so države članice potrdile cilje trajnostnega razvoja ZN in ratificirale Pariški sporazum, ki se nanašajo na zahteve po pravičnem prehodu delovne sile ter spodbujanju dostojnega dela in kakovostnih delovnih mest. Smernice MOD zagotavljajo mednarodno

⁵² Sporočilo Komisije, „Evropski zeleni dogovor“ (COM(2019) 640 final).

⁵³ Uredba (EU) 2021/1119 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. junija 2021 o vzpostavitvi okvira za doseganje podnebne nevtralnosti in spremembi uredb (ES) št. 401/2009 in (EU) 2018/1999 (evropska podnebna pravila) (UL L 243, 9.7.2021, str. 1).

⁵⁴ Predlog sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o splošnem okoljskem akcijskem programu Unije do leta 2030 (COM(2020) 652 final).

⁵⁵ Na primer, kar zadeva infrastrukturo, bo Evropa v tem desetletju samo v energetske sistemih potrebovala približno 350 milijard EUR dodatnih naložb na leto, da bi dosegla cilj zmanjšanja emisij do leta 2030, poleg 130 milijard EUR, ki jih bo potrebovala za druge okoljske cilje.

⁵⁶ Sporočilo Komisije „Pripravljeni na 55“: uresničevanje podnebne cilja EU za leto 2030 na poti do podnebne nevtralnosti (COM(2021) 550 final).

⁵⁷ Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2003/87/ES o vzpostavitvi sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov v Uniji, Sklepa (EU) 2015/1814 o vzpostavitvi in delovanju rezerve za stabilnost trga za sistem Unije za trgovanje z emisijami toplogrednih plinov ter Uredbe (EU) 2015/757 (COM(2021) 551 final).

uveljavljen okvir politike za pravičen prehod na okoljsko trajnostno gospodarstvo in družbe za vse⁵⁸. Poleg tega je 54 podpisnikov (držav in socialnih partnerjev) potrdilo Šlezijsko deklaracijo o solidarnosti in pravičnem prehodu iz leta 2018, ki je bila sprejeta na konferenci COP-24 v Katovicah, vključno z Evropsko komisijo v imenu Evropske unije⁵⁹ in 21 posameznimi državami članicami EU. Evropska unija in deset posameznih držav članic so podpisale izjavo iz leta 2021 o podpiranju pogojev za pravičen prehod na mednarodni ravni, sprejeto na konferenci COP-26 v Glasgowu, ter se zavezale, da bodo v dvoletna poročila o preglednosti v okviru poročanja o svojih politikah in ukrepih za doseganje naših nacionalno določenih prispevkov vključile informacije o pravičnem prehodu.

- (6) Pravičnost in solidarnost sta temeljni načeli politik Unije za zeleni prehod ter pogoj za široko in trajno javno podporo. V evropskem zelenem dogovoru je poudarjeno, da mora biti prehod pravičen in vključujoč, pri čemer morajo biti v ospredju ljudje, posebna pozornost pa mora biti namenjena podpiranju tistih regij, industrij, delavcev, gospodinjev in potrošnikov, ki se bodo soočali z največjimi izzivi. Poleg tega je v sporočilu o močni socialni Evropi za pravičen prehod⁶⁰ poudarjeno, da bo izvajanje evropskega zelenega dogovora Evropi omogočilo, da si bo prizadevala za navzgor usmerjeno konvergenco, socialno pravičnost in skupno blaginjo.
- (7) Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic⁶¹ poudarja, da so potrebni enotnost, usklajevanje in solidarnost za vstop v bolj zeleno in bolj digitalno desetletje, v katerem bodo Evropejci lahko uspevali. V njem so predlagani trije glavni cilji EU za leto 2030, in sicer, da bi moralo biti do leta 2030 zaposlenih vsaj 78 % prebivalstva, starega od 20 do 64 let⁶²; da bi se moralo vsako leto vsaj 60 % vseh odraslih udeležiti usposabljanja⁶³ in da bi bilo treba število oseb, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, do leta 2030 zmanjšati za vsaj 15 milijonov⁶⁴. Voditelji EU so te krovne cilje za leto 2030 pozdravili v Izjavi iz Porta iz maja 2021⁶⁵ in na zasedanju Evropskega sveta junija 2021.
- (8) Z ustreznimi spremljevalnimi politikami⁶⁶ bi lahko zeleni prehod do leta 2030 v EU skupaj ustvaril približno milijon dodatnih kakovostnih delovnih mest⁶⁷, do leta 2050

⁵⁸ V smernicah je opredeljen koncept pravičnega prehoda, oblikovalci politik in socialni partnerji pa so pozvani k spodbujanju pravičnega prehoda na svetovni ravni.

⁵⁹ Generalni sekretariat Sveta, 14545/1/18 REV1 z dne 26. novembra 2018.

⁶⁰ Sporočilo Komisije „Močna socialna Evropa za pravičen prehod“ (COM(2020) 14), na podlagi katerega se je začelo javno posvetovanje za evropski steber socialnih pravic.

⁶¹ Sporočilo Komisije „Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic“ (COM(2021) 102 final). Evropski steber socialnih pravic, ki so ga Svet Evropske unije, Evropski parlament in Komisija razglasili in podpisali na vrhu v Göteborgu novembra 2017, je vodilo Unije za močno socialno Evropo.

⁶² Za doseg tega splošnega cilja si mora Evropa prizadevati, da bi v primerjavi z letom 2019 vsaj prepolovila vrzel stopnje zaposlenosti po spolu; zmanjšala delež mladih (starih od 15 do 29 let), ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, na 9 % ter povečala zagotavljanje formalne predšolske vzgoje in varstva.

⁶³ Zlasti bi moralo vsaj 80 % oseb, starih od 16 do 74 let, imeti osnovne digitalne znanja in spretnosti, dodatno bi bilo treba zmanjšati zgodnje opuščanje šolanja in povečati udeležbo v višjem sekundarnem izobraževanju.

⁶⁴ Od 15 milijonov ljudi, ki naj bi se v skladu s ciljem rešili iz revščine ali socialne izključenosti, bi moralo biti vsaj 5 milijonov otrok.

⁶⁵ Evropski svet, Izjava iz Porta, 8. maj 2021.

⁶⁶ Sporočilo Komisije „Pripravljeni na 55“: uresničevanje podnebne cilja EU za leto 2030 na poti do podnebne nevtralnosti (COM(2021) 550 final).

⁶⁷ Delovni dokument služb Komisije, ocena učinka, priložena sporočilu „Stepping up Europe’s 2030 climate ambition - Investing in a climate-neutral future for the benefit of our people“ (Krepitev evropskih podnebnih ambicij do leta 2030 – Vlaganje v podnebno nevtralno prihodnost v korist naših državljanov

pa dva milijona⁶⁸ v sektorjih, kot so gradbeništvo, IKT ali energija iz obnovljivih virov, hkrati pa bi ublažil dolgotrajno zmanjševanje števila srednje kvalificiranih delovnih mest, ki je posledica avtomatizacije in digitalizacije. Po pesimističnem scenariju bi lahko učinki zelenega prehoda na podnebno nevtralnost skupaj z neustrezno kombinacijo politik pomenili izgubo do 0,39 % delovnih mest in BDP v Uniji ter izgubo do 0,26 % delovnih mest⁶⁹.

- (9) Vplivi zelenega prehoda na podjetja in zaposlovanje se bodo razlikovali po sektorjih, poklicih, regijah in državah, kar pomeni spremembe delovnih mest znotraj sektorjev in industrijskih ekosistemov ter obsežne prerazporeditve delovne sile med njimi⁷⁰. Prestrukturiranje in prilagajanje v zadevnih podjetjih, sektorjih in ekosistemi zahtevata razvoj novih poslovnih modelov ter obsežne prerazporeditve delovne sile med sektorji in regijami. Izguba delovnih mest se na primer pričakuje v nekaterih rudarskih dejavnostih ali proizvodnji energije iz fosilnih goriv, pa tudi v nekaterih delih avtomobilskega sektorja. Nasprotno se nove zaposlitvene priložnosti pričakujejo v dejavnostih ohranjanja krožne vrednosti ter na področju trajnostnega prometa in proizvodnje energije. Zato bi morale države članice v sodelovanju s socialnimi partnerji in/ali lokalnimi in regionalnimi organi in deležniki uporabiti podrobnejše pristope ter se osredotočiti na posamezne regije in zadevne ekosisteme.
- (10) Zeleni prehod lahko z ustvarjanjem možnosti za kakovostno zaposlitev za vsakogar ter sprejemanjem ukrepov za zmanjšanje in preprečevanje energijske in prometne revščine prispeva k splošnemu zvišanju dohodkov in zmanjšanju revščine⁷¹. Tako lahko pomaga odpravljati že obstoječe socialno-ekonomske neenakosti in socialno izključenost, izboljšuje zdravje in dobro počutje ter spodbuja enakost. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti nekaterim skupinam prebivalstva, zlasti tistim, ki so že v ranljivem položaju. To vključuje zlasti gospodinjska z nizkimi in nižjimi srednjimi dohodki, ki velik del svojega dohodka porabijo za osnovne storitve, kot so energija, prevoz in stanovanja, ter mikro, mala in srednja podjetja. Rezultati modeliranja kažejo, da je progresivnost ali regresivnost okoljskih davkov večinoma odvisna od zasnove instrumenta, na primer od tega, v kakšnem obsegu so znižanje dohodnine ali druge možnosti recikliranja prihodkov namenjene osebam z nižjimi dohodki⁷².

(SWD(2020) 176 final). Napovedi na podlagi modela E-QUEST z uporabo scenarija „nižje obdavčitev nizkokvalificirane delovne sile“.

⁶⁸ Evropska komisija (2019), „Sustainable growth for all: „choices for the future of Social Europe“ (Trajnostna rast za vse: možnosti za prihodnost socialne Evrope), Employment and Social Developments in Europe 2019, 4. julij 2019. Na podlagi poglobljene analize, priložene Sporočilu Komisije COM(2018) 773.

⁶⁹ SWD(2020) 176 final.

⁷⁰ SWD(2020) 176 final.

⁷¹ Evropska komisija (2019), „Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe“ (Trajnostna rast za vse: možnosti za prihodnost socialne Evrope), Employment and Social Developments in Europe 2019, poglavje 5, 4. julij 2019, in Evropska komisija (2020), „Leaving no one behind and striving for more: fairness and solidarity in the European social market economy“ (Skrb, da nihče ne bo zapostavljen, ter prizadevanje za pravičnost in solidarnost v evropskem socialno tržnem gospodarstvu), Employment and Social Developments in Europe 2020, poglavje 4.2.2, 15. september 2020. Splošna revščina se v tem okviru meri z dogovorjenim kazalnikom za stopnjo tveganja revščine v skladu s kazalniki iz pregleda socialnih kazalnikov in s tem povezanim krovnim ciljem za leto 2030 v okviru akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic.

⁷² IEEP (2021), Green taxation and other economic instruments: internalising environmental costs to make the polluter pay (Okoljski davek in drugi ekonomski instrumenti: internalizacija okoljskih stroškov, da bi onesnaževalec plačal).

- (11) Dejavnosti ohranjanja krožne vrednosti (vključno s poslovnimi modeli popravil, ponovne uporabe, predelave in servisiranja) lahko spodbujajo cenovno dostopen in trajnosten dostop do blaga in storitev. Ustvarjajo tudi delovna mesta in priložnosti na različnih ravneh znanj in spretnosti, tudi za ženske, invalide in skupine v ranljivem položaju, saj so na teh področjih dejavna podjetja socialnega gospodarstva. Z izogibanjem novim nakupom močno zmanjšajo emisije ogljika, ustvarjena delovna mesta pa so v bližini proizvodov, ki jih je treba vzdrževati, obnavljati ali deliti.
- (12) Po zadnjih razpoložljivih podatkih v EU-SILC za leto 2019/2020⁷³ je energijska revščina prizadela približno 8 % prebivalstva EU, tj. več kot 35 milijonov ljudi, ki svojih domov niso mogli ustrezno ogrevati, pri čemer so bile med državami članicami in dohodkovnimi skupinami precejšnje razlike⁷⁴. Na splošno evropska opazovalnica za energijsko revščino ocenjuje, da se več kot 50 milijonov gospodinjstev v Evropski uniji spopada z energijsko revščino. Energijska revščina, ki je posledica kombinacije nizkih dohodkov, visokega deleža razpoložljivega dohodka, porabljenega za energijo, in slabe energijske učinkovitosti, je že nekaj časa velik izziv za Unijo. Ta oblika revščine ne prizadene le gospodinjstev z nizkimi dohodki, temveč tudi gospodinjstva z nižjimi srednjimi dohodki v številnih državah članicah⁷⁵. Gospodinjstva z nadpovprečnimi potrebami po energiji, kar vključuje družine z otroki, invalide in starejše osebe, so prav tako bolj dovzetna za energijsko revščino⁷⁶ in njene posledice. Energijska revščina še posebej prizadene ženske ter zlasti starše samohranilce in starejše ženske⁷⁷. Poleg energijske revščine se vse bolj priznava tudi koncept prometne revščine, ko nekatere kategorije prebivalstva ne morejo doseči družbeno in materialno potrebne ravni prevoznih storitev. Brez ustreznih spremljevalnih ukrepov za zmanjševanje in preprečevanje energijske in prometne revščine obstaja nevarnost, da se bosta ti dve obliki revščine še povečali, zlasti zaradi internalizacije stroškov emisij pri oblikovanju cen ali zaradi stroškov prilagajanja alternativam z večjo učinkovitostjo in manjšimi emisijami.
- (13) Načela socialne pravičnosti in solidarnosti so trdno vgrajena v oblikovanje ustreznih podnebnih, energetske in okoljskih okvirov na ravni Unije⁷⁸, vključno z načelom „onesnaževalec plača“ in delitvijo prizadevanj med državami članicami, pa tudi z določeno prerazporeditvijo pravic za trgovanje z emisijami za namene solidarnosti, rasti in medsebojnih povezav znotraj Unije ter njihovo uporabo za sklad za modernizacijo, ki prispeva k znatnim naložbenim potrebam držav članic z nižjimi dohodki za posodobitev njihovih energetske sistemov. Poleg tega okvir zakonodaje EU na področju energetske politike državam članicam zagotavlja orodja za zagotavljanje zaščite energijsko revnih in ranljivih gospodinjstev, hkrati

⁷³ Podatki EU-SILC za leto 2019 so na voljo za vse države članice; podatki za leto 2020 še niso na voljo za vse države članice.

⁷⁴ Poleg tega do 6,2 % Evropejcev, tj. več kot 27 milijonov ljudi, zaostaja s plačili za komunalne storitve.

⁷⁵ SWD(2019) 579 final.

⁷⁶ Glej [poročilo](#) delavnice o energijski revščini, ki je bila 9. novembra 2016 organizirana za Odbor EP za industrijo, raziskave in energetiko (ITRE).

⁷⁷ Glej študijo [Gender perspective on access to energy in the EU \(Vidik spola pri dostopu do energije\)](#) (europa.eu), publikacijo [Gender and energy \(Spol in energija\)](#) | Evropski inštitut za enakost spolov (europa.eu) in dokument [GFE-Gender-Issues-Note-Session-6.2.pdf](#) (oecd.org).

⁷⁸ Socialna pravičnost je vključena tudi v oblikovanje predlogov Komisije, ki so del svežnja „Pripravljeni na 55“, vključno s predlogi direktive o obdavčitvi energije, direktive o energijski učinkovitosti, direktive o energiji iz obnovljivih virov, direktive o infrastrukturi za alternativna goriva in uredbe o porazdelitvi prizadevanj ter predlogom za ustanovitev Socialnega sklada za podnebje.

pa preprečuje izkrivljanja trga⁷⁹. Ta orodja prispevajo k lažšanju zelenega prehoda, poleg tega pa so namenjena zagotavljanju sredstev za zagotovitev potrebne zaščite na splošno, kot je na primer razvidno iz nedavnega sporočila „Spopadanje z naraščajočimi cenami energije: nabor orodij za ukrepanje in podporo“⁸⁰. Poleg tega bo ustanovitev Socialnega sklada za podnebje za obdobje 2025–2032 s sredstvi v višini 72,2 milijarde EUR zagotovila podporo ranljivim gospodinjstvom, uporabnikom prevoza in mikropodjetjem, ki jih je prizadela uvedba trgovanja z emisijami za goriva, ki se uporabljajo v cestnem prometu in stavbah⁸¹. Sklad olajšuje obravnavanje družbenih učinkov z ukrepi in naložbami, namenjenimi zmanjšanju odvisnosti od fosilnih goriv, in sicer s povečanjem energijske učinkovitosti stavb, razogljičenjem ogrevanja in hlajenja stavb, med drugim tudi z vključevanjem energije iz obnovljivih virov, ter zagotavljanjem boljšega dostopa do brezemisijske in nizkoemisijske mobilnosti in prevoza v korist ranljivih gospodinjstev, ranljivih mikropodjetij in ranljivih uporabnikov prevoza, po potrebi dopolnjenimi z začasno neposredno dohodkovno podporo ranljivim gospodinjstvom, vključno z ranljivimi uporabniki prevoza.

- (14) Države članice imajo na voljo vrsto orodij za načrtovanje in usklajevanje ukrepov za pravičen prehod. V nacionalnih energetske in podnebne načrtih (NEPN) bi moralo biti ocenjeno število energijsko revnih gospodinjstev ter opisani ukrepi, potrebni za obravnavanje družbenih posledic in teritorialnega učinka energetskega prehoda⁸². V območnih načrtih za pravični prehod bi bilo treba opredeliti območja, ki so do leta 2027 upravičena do podpore iz Sklada za pravični prehod⁸³. V nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost, ki se financirajo iz instrumenta NextGenerationEU, so določene reforme in naložbe za spodbujanje zelenega prehoda, vključujoče rasti, socialne in teritorialne kohezije, odpornosti in možnosti za naslednjo generacijo, pri čemer se načrti izvajajo do leta 2026⁸⁴.
- (15) Na podlagi načel in politik evropskega zelenega dogovora in zlasti evropskega stebra socialnih pravic je mogoče izboljšati oblikovanje politik na celovit in medsektorski način ter zagotoviti skladnost prizadevanj pri porabi sredstev na ravni EU in

⁷⁹ Člen 5 Direktive (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU (Besedilo velja za EGP), (UL L 158, 14.6.2019, str. 125); člen 3 Direktive 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 2003/55/ES (UL L 211, 14.8.2009, str. 94).

⁸⁰ COM(2021) 660 final, 13. oktober 2021.

⁸¹ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Socialnega sklada za podnebje (COM(2021) 568 final).

⁸² Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebne ukrepe, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (Besedilo velja za EGP) (UL L 328, 21.12.2018, str. 1).

⁸³ Uredba (EU) 2021/1056 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Sklada za pravični prehod (UL L 231, 30.6.2021, str. 1).

⁸⁴ Sporočilo Komisije „Čas za Evropo“: obnova in priprava za naslednjo generacijo“; Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

nacionalni ravni. Komisija je v svoji oceni končnih NEPN⁸⁵ sicer priznala, da vsebujejo nekatere kazalnike in politike na področju energijske revščine, vendar je ugotovila, da ne zagotavljajo vedno jasne prednostne razvrstitve potreb po financiranju za pravičen prehod ter za preusposabljanje in izpopolnjevanje ali za podporo prilagoditev trga dela. Območni načrti za pravični prehod bi se morali osredotočiti na izbrana območja, zato se od njih ne pričakuje, da bodo določali splošno strategijo in splošne politike za pravičen prehod na nacionalni ravni. Čeprav so reforme in naložbe, ki jih podpirajo in pomagajo financirati, zasnovane tako, da zagotavljajo trajne učinke, so območni načrti za pravični prehod in načrti za okrevanje in odpornost časovno omejeni. Nekateri ukrepi za pravičen prehod se izvajajo tudi v okviru drugih programov in pobud, zlasti skladov kohezijske politike. Socialni načrti za podnebje bodo imeli pomembno vlogo pri pomoči najbolj prizadetim in ranljivim skupinam v okviru uvedbe trgovanja z emisijami za goriva, ki se uporabljajo v cestnem prometu in stavbah.

- (16) Pravičen prehod na podnebno nevtralnost v Uniji do leta 2050 bo zagotovil, da nihče ne bo zapostavljen, zlasti delavci in gospodinjstva, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel, ter zlasti tisti, ki so že zdaj v ranljivem položaju. V ta namen bi morale države članice, kot je določeno v tem priporočilu, vzpostaviti celovite pakete ukrepov⁸⁶, okrepiti medsektorske elemente, ki spodbujajo pravičen zeleni prehod, ter optimalno izkoristiti javno in zasebno financiranje. V paketih ukrepov bi bilo treba upoštevati ljudi in gospodinjstva, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel, zlasti zaradi izgube delovnih mest, pa tudi zaradi spremenjenih delovnih pogojev in/ali novih zahtev glede nalog na delovnem mestu, ter tiste, ki so izpostavljeni negativnim vplivom na razpoložljive dohodke, izdatke in dostop do osnovnih storitev. Kot del najbolj prizadetih skupin bi morali paketi ukrepov upoštevati zlasti – vendar ne samo – ljudi in gospodinjstva v ranljivem položaju, zlasti ljudi, najbolj oddaljenih od trga dela, na primer zaradi njihovih znanj in spretnosti, razmer na teritorialnem trgu dela ali drugih značilnosti, kot so spol, rasa ali narodnost, vera ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolna usmerjenost. Poleg tega so lahko ljudje in gospodinjstva v ranljivem položaju tudi tisti, ki živijo v revščini in/ali energijski revščini ali jih ta ogroža, se soočajo z ovirami pri mobilnosti ali so preobremenjeni s stanovanjskimi stroški. Pakete ukrepov bi bilo treba prilagoditi lokalnim razmeram ter pri tem upoštevati potrebe najbolj ranljivih in oddaljenih delov EU, vključno z najbolj oddaljenimi regijami.
- (17) Aktivna podpora za kakovostno zaposlovanje bi se morala osredotočiti na pomoč delavcem, iskalcem zaposlitve, osebam, ki niso zaposlene, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, in samozaposlenim, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel. Zlasti premalo zastopane osebe, kot so ženske ali osebe s sorazmerno nizko sposobnostjo prilagajanja spremembam na trgu dela, potrebujejo podporo za izboljšanje zaposljivosti in iskanje zaposlitve v skladu s Priporočilom Komisije za učinkovito aktivno podporo zaposlovanju (EASE) po krizi zaradi COVID-19⁸⁷. Na podlagi

⁸⁵ Sporočilo Komisije „Ocena nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov na ravni EU: Spodbujanje zelenega prehoda in okrevanja gospodarstva s celostnim energetskim in podnebnim načrtovanjem“ (COM(2020) 564 final).

⁸⁶ Zlasti letni strategiji za trajnostno rast za leti 2021 in 2022, priporočila za euroobmočje za leto 2021 in priporočila za posamezne države.

⁸⁷ Priporočilo Komisije (2021) 402 z dne 4. marca 2021 o učinkoviti aktivni podpori zaposlovanju (EASE) po krizi zaradi COVID-19 (UL L 80, 8.3.2021, str. 1).

prejšnjih političnih smernic⁸⁸ bi morali paketi ukrepov tako vključevati prilagojene ukrepe za podporo spodbudam za zaposlovanje in prehod, podporo podjetništvu in ukrepe za ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, zlasti za mikro, mala in srednja podjetja ter na najbolj prizadetih območjih. Spodbujati bi morali tudi učinkovito izvajanje in uveljavljanje obstoječih pravil o delovnih pogojih ter podpirati družbeno odgovorno prestrukturiranje v skladu z obstoječimi pravili in standardi. Socialni partnerji imajo ključno vlogo, da z dialogom prispevajo k odpravljanju zaposlitvenih in socialnih posledic izzivov zelenega prehoda.

- (18) Dostop do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja za vse je bistvenega pomena za zagotovitev, da ima delovna sila znanja in spretnosti, potrebne za uresničevanje zelenega prehoda. Vidike pravičnega prehoda bi bilo zato treba vključiti v razvoj in izvajanje nacionalnih strategij za znanja in spretnosti v skladu s programom znanj in spretnosti ter novo posodobljeno industrijsko strategijo EU⁸⁹. Pomemben vzvod bodo tudi partnerstva za znanja in spretnosti v okviru pakta za znanja in spretnosti. Najnovejši podatki o trgu dela ter znanjih in spretnostih ter predvidevanja, tudi na regionalni, sektorski in poklicni ravni, omogočajo prepoznavanje in napovedovanje potreb po ustreznih poklicnih in prenosljivih znanjih in spretnostih, kar je tudi podlaga za prilagajanje učnih načrtov potrebam po znanjih in spretnostih za zeleni prehod. Poklicno izobraževanje in usposabljanje bi moralo mladim in odraslim, zlasti ženskam, zagotoviti znanja in spretnosti, potrebne za obvladovanje zelenega prehoda⁹⁰. Vajeništva in plačana pripravništva, vključno z močnimi elementi usposabljanja, zlasti za mlade, prispevajo k prehodom na trgu dela, zlasti v dejavnosti, ki prispevajo k podnebnim in okoljskim ciljem, ter v sektorje, ki se soočajo s specifičnim pomanjkanjem znanj in spretnosti. Spodbujati bi bilo treba večjo udeležbo odraslih v vseživljenjskem učenju, da bi zadovoljili potrebe po izpopolnjevanju in preusposabljanju, med drugim z omogočanjem posameznikom, da poiščejo usposabljanje, prilagojeno njihovim potrebam, ter s kratkimi, zagotovljeno kakovostnimi tečaji za pridobivanje znanj in spretnosti za zeleni prehod, ki temeljijo na evropskem pristopu k mikrokvifikacijam, kar bo tudi olajšalo vrednotenje in priznavanje rezultatov takih tečajev.
- (19) Sestavo sistemov davčnih ugodnosti in sistemov socialne zaščite bi bilo treba pregledati glede na posebne potrebe, ki izhajajo iz zelenega prehoda, ob upoštevanju načela „onesnaževalec plača“ in potrebe, da spremljajoče politike ne uvajajo subvencij za porabo fosilnih goriv, ne omejujejo potrošnikov na določeno tehnologijo ter ne zmanjšujejo spodbud za prenovo stavb, zamenjavo sistemov toplotne energije in na splošno ukrepov za energijsko učinkovitost. Kombinacija različnih politik lahko podpre najranljivejša gospodinjstva in delavce, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel. Odvisno od nacionalnih in individualnih razmer bi to lahko na primer vključevalo preusmeritev obdavčitve z dela na podnebne in okoljske cilje v skladu s predlogom za revizijo direktive o obdavčitvi energije⁹¹, pregled shem brezposelnosti in/ali po potrebi

⁸⁸ Zlasti priporočilo EASE in smernice za politike zaposlovanja držav članic, sprejete oktobra 2020 in ponovno potrjene oktobra 2021.

⁸⁹ Sporočilo Komisije „Posodobitev nove industrijske strategije iz leta 2020: močnejši enotni trg za okrevanje Evrope“ (COM(2021) 350 final).

⁹⁰ Priporočilo Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (UL C 417, 2.12.2020, str. 1).

⁹¹ Predlog direktive Sveta o prestrukturiranju okvira Unije za obdavčitev energentov in električne energije (prenovitev) (COM(2021) 563 final).

začasno in ciljno usmerjeno neposredno dohodkovno podporo. Sisteme socialne zaščite in socialnega vključevanja je mogoče oceniti in po potrebi prilagoditi glede na zeleni prehod, še posebej za zagotavljanje dohodkovne varnosti, zlasti med prehodi med zaposlitvami, ter za zagotavljanje ustreznih socialnih, zdravstvenih in negovalnih storitev z ustrezno socialno infrastrukturo, zlasti na najbolj prizadetih območjih (npr. na podeželju in oddaljenih območjih), da se prepreči socialna izključenost in obravnavajo zdravstvena tveganja. Za povečanje fizične in finančne odpornosti na nepopravljive posledice podnebnih sprememb na vključujoč način je treba spodbujati ozaveščanje o tveganjih, zmanjševanje tveganj in rešitve za prenos tveganj, zlasti s povečanjem razpoložljivosti zavarovalnih rešitev ter z naložbami v obvladovanje tveganja nesreč in prilagajanje za zmanjšanje fizičnih vplivov podnebnih sprememb in s tem vrzeli na področju varstva podnebja, pri čemer je treba upoštevati mikro, mala in srednja podjetja ter podeželska in oddaljena območja. Okrepiti bi bilo treba obvladovanje tveganja nesreč, vključno s sistemi civilne zaščite na nacionalni ravni in ravni EU, za boljše preprečevanje s podnebjem povezanih pretresov ter za pripravo in odzivanje nanje.

- (20) Vsakdo ima pravico do dostopa do kakovostnih osnovnih storitev, vključno z energijo, prevozom, higieno, finančnimi storitvami in digitalnimi komunikacijami, tistim, ki jih potrebujejo, pa je treba zagotoviti podporo za enak dostop do teh storitev⁹². Zagotoviti bi bilo treba tudi dostop do socialnih stanovanj ali kakovostne pomoči pri pridobitvi stanovanj vsem socialno ogroženim⁹³. Poleg tega lahko uporaba načela „energijska učinkovitost na prvem mestu“ koristi gospodinjstvom z nizkimi in srednjimi dohodki, ranljivim odjemalcem, vključno s končnimi porabniki, ljudem, ki jih je prizadela ali jim grozi energijska revščina, in ljudem, ki živijo v socialnih stanovanjih. Poleg zaščite in krepitve vloge potrošnikov energije so potrebni posebni ukrepi za preprečevanje in odpravljanje temeljnih vzrokov energijske revščine, zlasti s spodbujanjem naložb, ciljno usmerjenih v izboljšanje energijske učinkovitosti, zlasti v sektorju socialnih stanovanj, v skladu s predlogom prenovljene direktive o energijski učinkovitosti⁹⁴, sprejetim 14. julija 2021, ter predlogom direktive o energijski učinkovitosti stavb⁹⁵, sprejetim 14. decembra 2021, ki obravnava tudi glavne neekonomske ovire za prenovo, kot so deljene spodbude, vključno z dogovori med lastniki in najemniki, ter solastniške strukture. V tem okviru bi morali biti posebej pozorni na določene skupine, ki jih bolj ogroža energijska revščina, kot so ženske, invalidi, starejši, otroci in osebe z manjšinskim rasnim ali etničnim ozadjem. Z obstoječimi in nastajajočimi izzivi mobilnosti se je mogoče spopasti s podpornimi ukrepi in razvojem potrebne infrastrukture, kot je javni prevoz. Cenovna dostopnost, razpoložljivost in varnost trajnostne mobilnosti ter različnih načinov prevoza, vključno z zasebnim in javnim prevozom, so ključnega pomena za zagotovitev, da bodo imeli vsi koristi od zelenega prehoda in bili v njem udeleženi. Mobilnost v mestih ima v tem

⁹² „Evropski steber socialnih pravic“, ki so ga Evropski parlament, Svet in Komisija slovesno razglasili 17. novembra 2017, načelo 20.

⁹³ „Evropski steber socialnih pravic“, ki so ga Evropski parlament, Svet in Komisija slovesno 17. novembra 2017, načelo 19(a).

⁹⁴ Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o energijski učinkovitosti (COM(2021) 558 final).

⁹⁵ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending the Directive 2010/31/EU of the European Parliament and of the Council of 19 May 2010 on the energy performance of buildings (as amended by Directive (EU) 2018/844/EU of 30 May 2018) (Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2010/31/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. maja 2010 o energetske učinkovitosti stavb (kakor je bila spremenjena z Direktivo (EU) 2018/844 z dne 30. maja 2018) (COM(2021) 802 final).

okviru pomembno vlogo, kar je razvidno tudi iz evropskega okvira za mobilnost v mestih⁹⁶, sprejetega 14. decembra 2021.

- (21) Pristop celotnega gospodarstva k pravičnemu prehodu bi moral podpirati ukrepe politike, ki temeljijo na usklajevanju oblikovanja politik in okrepljenih operativnih zmogljivostih na vseh ravneh in na vseh ustreznih področjih politike, pri čemer bi imeli aktivno vlogo tudi regionalni in lokalni organi, vključevanje socialnih partnerjev na vseh ravneh in stopnjah ter učinkovito in vplivno sodelovanje civilne družbe in deležnikov. Tako usklajevanje in sodelovanje bi lahko zagotovilo, da se načela pravičnosti in solidarnosti evropskega zelenega dogovora že od samega začetka vključijo v oblikovanje, izvajanje in spremljanje politike, kar bi bila podlaga za široko in dolgoročno podporo vključujočim politikam, ki spodbujajo zeleni prehod.
- (22) Obsežna zbirka dokazov je ključnega pomena za uvedbo smotrnih socialnih politik in politik trga dela, ki zagotavljajo pravičen in vključujoč prehod. V ta namen postopna uskladitev in doslednost opredelitev, konceptov, klasifikacij in metodologij, zlasti na podlagi Priporočila Komisije (EU) 2020/1563 o energijski revščini⁹⁷, olajšujeta ocene in njihovo primerljivost. Nadaljnji ukrepi na področju raziskav in inovacij lahko prispevajo k bazi znanja, ki se lahko vključi v politiko in javno razpravo. Izmenjava informacij z javnostjo v vsej njeni raznolikosti in ključnimi deležniki, na primer o rezultatih ocenjevanj, predvidevanj in spremljanja, lahko prispeva k oblikovanju politik in odgovornosti.
- (23) Ustrezni podrobni in visokokakovostni podatki in kazalniki so potrebni zlasti za ocenjevanje zaposlitvenih, socialnih in distribucijskih učinkov politik na področju podnebnih sprememb. Taki podatki in kazalniki trenutno niso v celoti na voljo. Čeprav je bil dosežen določen napredek pri merjenju energijske revščine, bi se lahko na primer razvili kazalniki za ocenjevanje prometne revščine. Spremljanje in ocenjevanje je mogoče okrepiti s številnimi ukrepi, ki se osredotočajo na kazalnike, preglednice ter manjše pilotne projekte in politično eksperimentiranje. Ukrepi lahko temeljijo na obstoječih preglednicah, kot sta pregled socialnih kazalnikov in preglednica evropskega zelenega dogovora, ki vsebujeta ustrezne informacije o posebnih vidikih politik pravičnega prehoda.
- (24) Optimalna in učinkovita uporaba javnih in zasebnih sredstev ter mobilizacija vseh razpoložljivih virov in njihova učinkovita uporaba so še zlasti pomembne zaradi velikih potreb po naložbah, ki izhajajo iz zelenega prehoda. Na ravni Unije so ustrezni ukrepi podprti s proračunom EU in instrumentom NextGenerationEU. Izvajali se bodo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, mehanizma za pravični prehod, vključno s Skladom za pravični prehod (SPP), Evropskega socialnega sklada plus (ESS+), Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Kohezijskega sklada, pomoči za okrevanje za kohezijo in območja Evrope (REACT-EU), programa ERASMUS+ in Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji za presežne delavce (ESPG), programa LIFE, programa Obzorje Evropa, sklada za modernizacijo⁹⁸, Socialnega sklada za podnebje in skladov v okviru skupne kmetijske politike (SKP). Poleg tega Komisija podpira države članice z Instrumentom za tehnično podporo, tako da zagotavlja

⁹⁶ Sporočilo Komisije „The European Urban Mobility Framework“ (Evropski okvir za mobilnost v mestih) (COM(2021) 811 final).

⁹⁷ Priporočilo Komisije (EU) 2020/1563 z dne 14. oktobra 2020 o energijski revščini (UL L 357, 27.10.2020, str. 35).

⁹⁸ Zunaj proračuna EU in instrumenta NextGenerationEU.

prilagojeno tehnično strokovno znanje za oblikovanje in izvajanje reform, vključno s tistimi, ki spodbujajo pravičen prehod na ogljično nevtralnost.

- (25) Evropski semester je okvir za usklajevanje gospodarske in zaposlitvene politike EU, tudi v zvezi z ekonomsko in socialno pomembnimi vidiki zelenega in digitalnega prehoda. To vlogo bo imel tudi v fazi okrevanja in pri spodbujanju dvojnega prehoda, ki temelji na štirih razsežnostih konkurenčne trajnosti in je v skladu s cilji trajnostnega razvoja. Komisija bo v okviru evropskega semestra pozorno spremljala socialno-ekonomske rezultate in učinke ter po potrebi predlagala ciljno usmerjena priporočila za posamezne države, da bi zagotovila, da nihče ne bo zapostavljen. Dopolnjevanje z ukrepi, ki so podprti v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, bo prednostna naloga. Spremljanje tega priporočila bo zato potekalo v okviru evropskega semestra, in sicer na podlagi ustreznih ocen, ocen učinka politike in stanja izvajanja smernic iz tega priporočila.
- (26) Poleg tega bi morale države članice v skladu s členom 14 uredbe o upravljanju⁹⁹ v okviru osnutka in končne posodobitve svojih nacionalnih energetske in podnebne načrtov (NEPN) leta 2023 oziroma leta 2024 na podlagi tega priporočila razmisliti o vključitvi ocen zaposlitvenega, socialnega in porazdelitvenega učinka ter vidikov pravičnega prehoda v vseh pet razsežnosti energetske unije ter dodatno izboljšati ukrepe politike za obravnavanje teh učinkov s posebnim poudarkom na energijski revščini.
- (27) Poleg tega lahko spremljanje izvajanja tega priporočila temelji na obstoječih dokazih v okviru vzpostavljenih postopkov večstranskega nadzora, zlasti v okviru evropskega semestra. Svet ali Komisija lahko od Odbora za zaposlovanje in Odbora za socialno zaščito v skladu s členoma 150 oziroma 160 PDEU zahteva, da na podlagi ustreznega poročanja Komisije in drugih orodij za večstranski nadzor na svojem področju pristojnosti preučita izvajanje tega priporočila. V tem okviru si Komisija prizadeva tudi za povečanje razpoložljivosti podatkov, posodobitev, razvoj in uporabo okvirov in metodoloških smernic, tudi za merjenje energijske in prometne revščine in okoljskih neenakosti ter za ocenjevanje učinkovitosti in dejanskega učinka ukrepov politike –

SPREJEL NASLEDNJE PRIPOROČILO:

CILJ

- (1) V skladu z načeli evropskega zelenega dogovora in evropskega stebra socialnih pravic je cilj tega priporočila zagotoviti, da bo prehod Unije na podnebno nevtralno in okoljsko trajnostno gospodarstvo do leta 2050 pravičen in da nihče ne bo zapostavljen.
- (2) Države članice so v ta namen pozvane, naj sprejmejo in v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji po potrebi izvajajo celovite in skladne pakete ukrepov, ki bodo obravnavali zaposlitvene in socialne vidike za spodbujanje pravičnega prehoda v vseh politikah, zlasti podnebni, energetske in okoljski politiki, ter optimalno izkoristijo javno in zasebno financiranje.

OPREDELITEV POJMOV

⁹⁹ V skladu s členom 14 Uredbe (EU) 2018/1999 o upravljanju.

- (3) V tem priporočilu se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:
- (a) „zeleni prehod“ pomeni prehod gospodarstva in družbe EU na doseganje podnebnih in okoljskih ciljev predvsem s politikami in naložbami v skladu z evropskimi podnebnimi pravili, ki določajo obveznost doseganja podnebne nevtralnosti do leta 2050, evropskim zelenim dogovorom in Pariškim sporazumom;
 - (b) „podnebni in okoljski cilji“ pomenijo šest ciljev iz Uredbe (EU) 2020/852¹⁰⁰, in sicer: blažitev podnebnih sprememb; prilagajanje podnebnim spremembam; trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov; prehod na krožno gospodarstvo; preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja ter varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov;
 - (c) „ljudje in gospodinjstva, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel“ pomenijo tiste, katerih dejanski dostop do kakovostne zaposlitve, vključno s samozaposlitvijo, in/ali do izobraževanja in usposabljanja in/ali do dostojnega življenjskega standarda je bistveno omejen ali obstaja tveganje, da bo bistveno omejen kot neposredna ali posredna posledica zelenega prehoda;
 - (d) „ljudje in gospodinjstva v ranljivem položaju“ pomenijo tiste, ki se neodvisno od zelenega prehoda soočajo ali jim grozi, da se bodo soočili z bistveno omejenim dostopom do kakovostne zaposlitve, vključno s samozaposlitvijo, in/ali do izobraževanja in usposabljanja in/ali do dostojnega življenjskega standarda in osnovnih storitev, kar pomeni majhno sposobnost prilagajanja posledicam zelenega prehoda;
 - (e) „mikro, mala in srednja podjetja“ pomenijo podjetja, ki zaposlujejo manj kot 250 oseb, vključno s samozaposlenimi, ki poleg sebe ne zaposlujejo drugih oseb, in katerih letni promet ne presega 50 milijonov EUR in/ali letna bilanca stanja ne presega 43 milijonov EUR, izračunano v skladu s členi 3 do 6 Priloge I k Uredbi Komisije (EU) št. 651/2014¹⁰¹;
 - (f) „energijska revščina“ pomeni stanje, opredeljeno v členu 2(49) direktive o energijski učinkovitosti¹⁰², tj. pomanjkanje osnovnih energetskih storitev, ki so podlaga za dostojen življenjski standard in zdravje, v gospodinjstvu, vključno z ustreznim ogrevanjem, hlajenjem, razsvetljavo in energijo za pogon gospodinjskih aparatov, glede na ustrezne nacionalne okoliščine, obstoječo socialno politiko in druge politike¹⁰³;
 - (g) „osnovne storitve“ pomenijo kakovostne storitve, vključno z vodo, higieno, energijo, prevozom in mobilnostjo, finančnimi storitvami in digitalnimi komunikacijami; v skladu z načelom 20 evropskega stebra socialnih pravic bi

¹⁰⁰ Uredba (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088 (UL L 198, 22.6.2020, str. 13), („uredba o taksonomiji“), določa skupni sistem klasifikacije za trajnostne gospodarske dejavnosti.

¹⁰¹ Uredba Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgovom pri uporabi členov 107 in 108 Pogodbe (Besedilo velja za EGP), (UL L 187, 26.6.2014, str. 1).

¹⁰² Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o energijski učinkovitosti (prenovitev) (COM(2021) 558 final).

¹⁰³ Čeprav je opredelitev pojma „ranljivi odjemalci“ prepuščena državam članicam, vključuje gospodinjstva, ki ne morejo ustrezno ogrevati ali hladiti svojih domov in/ali zaostajajo s plačili za komunalne storitve, v skladu s priporočilom Komisije o energijski revščini, C/2020/9600 final (UL L 357, 27.10.2020, str. 35).

bilo treba zagotoviti podporo za dostop do takih storitev tistim, ki jih potrebujejo, ter možnosti za znižanje stroškov, vključno s storitvami ponovne uporabe, popravila, donacij in souporabe;

- (h) „paket ukrepov“ pomeni celovit in skladen sklop ukrepov politike, ki združuje politike na področju zaposlovanja, znanj in spretnosti in socialnih zadev s podnebnimi, energetskimi, prometnimi, okoljskimi in drugimi politikami zelenega prehoda z dobro usklajenim pristopom, ki temelji na eni ali več nacionalnih strategijah in/ali akcijskih načrtih ter po potrebi izkorišča mehanizme usklajevanja in upravljanja na ravni EU.

PAKETI UKREPOV ZA PRAVIČEN ZELENI PREHOD

- (4) Da bi zagotovile aktivno podporo kakovostnemu zaposlovanju za pravičen prehod in gradile na priporočilu EASE, se države članice spodbujajo, naj v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji razmislijo o naslednjih ukrepih v podporo ljudem, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel, zlasti tistim v ranljivem položaju, in jim po potrebi pomagajo, da se prek zaposlitve ali samozaposlitve usmerijo v gospodarske dejavnosti, ki prispevajo k uresničevanju podnebnih in okoljskih ciljev:
 - (a) učinkoviti podpora dostopu do kakovostne zaposlitve, zlasti s prilagojeno pomočjo pri iskanju zaposlitve ter prilagodljivimi in modularnimi tečajji, ki so po potrebi ciljno usmerjeni tudi v zelena in digitalna znanja in spretnosti. Razmisliti bi morale tudi o dobro zasnovanih, ciljno usmerjenih in časovno omejenih programih zaposlovanja, ki z usposabljanjem pripravljajo upravičence, zlasti osebe v ranljivem položaju, na nadaljnjo udeležbo na trgu dela;
 - (b) učinkoviti uporabi ciljno usmerjenih in dobro zasnovanih spodbud za zaposlovanje in prehajanje, vključno z razmislekom o ustrezni uporabi subvencij za plače in zaposlovanje ter spodbud, povezanih s prispevki za socialno varnost, da bi spremljali prehode na trgu dela in mobilnost delovne sile med regijami in državami glede na priložnosti in izzive zelenega prehoda;
 - (c) spodbujanju podjetništva, vključno s socialnimi podjetji¹⁰⁴, zlasti v regijah, ki se soočajo z izzivi prehoda, ter po potrebi v sektorjih, ki spodbujajo podnebne in okoljske cilje, kot je krožno gospodarstvo. Podpora bi morala vključevati finančne ukrepe, vključno z nepovratnimi sredstvi, posojili ali lastniškimi kapitalom, in nefinančne ukrepe, vključno z usposabljanjem in svetovalnimi storitvami, ki so prilagojeni posamezni fazi življenjskega cikla podjetja. Biti bi morala vključujoča in dostopna manj zastopanim in prikrajšanim skupinam;
 - (d) spodbujanju ustvarjanja delovnih mest, zlasti na območjih, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel, ter po potrebi v sektorjih, ki spodbujajo podnebne in okoljske cilje, kot je krožno gospodarstvo, z olajšanjem dostopa do financiranja in trgov za mikro, mala in srednja podjetja, zlasti tista, ki prispevajo k podnebnim in okoljskim ciljem, za spodbujanje konkurenčnosti, inovacij in zaposlovanja na enotnem trgu, tudi v sektorjih in ekosistemih strateškega pomena v nacionalnih in lokalnih okoliščinah;

¹⁰⁴ Sporočilo Komisije „Ustvarjanje gospodarstva po meri ljudi: akcijski načrt za socialno gospodarstvo“ (COM(2021) 778 final).

- (e) zagotovitvi učinkovitega izvajanja in uveljavljanja obstoječih pravil o delovnih pogojih, zlasti glede zdravja in varnosti pri delu, organizacije dela in vključevanja delavcev, za zagotovitev kakovosti delovnih mest med preходом, vključno z gospodarskimi dejavnostmi, ki prispevajo k doseganju podnebnih in okoljskih ciljev;
 - (f) spodbujanju uporabe standardov družbeno odgovornega javnega naročanja¹⁰⁵, vključno s socialnimi merili za oddajo javnega naročila, ki ustvarjajo priložnosti za ljudi, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel, ob spodbujanju zelenih meril za oddajo javnega naročila;
 - (g) zagotovitvi polne in smiselne udeležbe delavcev in njihovih predstavnikov pri predvidevanju sprememb in upravljanju procesov prestrukturiranja, vključno s tistimi, ki so povezani z zelenim preходом, v skladu z okvirom kakovosti EU za predvidevanje sprememb in prestrukturiranje¹⁰⁶.
- (5) Za zagotovitev enakega dostopa do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja ter enakih možnosti se države članice spodbuja, naj razmislijo o naslednjih ukrepih, ki jih je treba izvajati v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji, zlasti v podporo ljudem in gospodinjstvom, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel, zlasti tistim v ranljivem položaju:
- (a) vključitvi zaposlitvenih in socialnih vidikov zelenega prehoda v razvoj in izvajanje nacionalnih strategij na področju znanj in spretnosti v okviru evropskega programa znanj in spretnosti ter vzpostavitvi in proaktivnemu usmerjanju partnerstev med deležniki v okviru pakta za znanja in spretnosti, zlasti z zagotavljanjem, da so znanja in spretnosti v središču načrtov prehoda za ustrezne industrijske ekosisteme, ki prispevajo k doseganju podnebnih in okoljskih ciljev;
 - (b) pripravi najnovejših podatkov o trgu dela ter znanjih in spretnostih ter predvidevanju, opredelitvi in napovedovanju potreb po poklicnih in prenosljivih znanjih in spretnostih; graditvi na obstoječih orodjih in pobudah, vključno s strokovnim znanjem socialnih partnerjev in ustreznih deležnikov ter sodelovanjem z njimi; ustrezni prilagoditvi učnih načrtov izobraževanja in usposabljanja;
 - (c) zagotavljanju visokokakovostnega in vključujočega začetnega izobraževanja in usposabljanja, vključno s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, ki učencem zagotovi znanja in spretnosti ter kompetence, pomembne za zeleni prehod; učenju za trajnostnost, vključno z naravoslovjem, tehnologijo, inženirstvom in matematiko, interdisciplinarnimi pristopi ter digitalnimi znanji in spretnostmi, bi morale biti sestavni del teh programov; sprejetju posebnih ukrepov za privabljanje žensk in drugih skupin, ki so trenutno premalo zastopane na zadevnih poklicnih področjih;

¹⁰⁵ V skladu z Direktivo (EU) 2019/882 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o zahtevah glede dostopnosti za proizvode in storitve (Besedilo velja za EGP), (UL L 151, 7.6.2019, str. 70), in obvestilom Komisije „Kupujte družbeno odgovorno – priročnik za upoštevanje družbenih vidikov pri javnem naročanju“ (UL C 237, 18.6.2021, str. 1).

¹⁰⁶ Sporočilo Komisije „Okvir kakovosti EU za predvidevanje sprememb in prestrukturiranje“ (COM(2013) 882 final).

- (d) uvedbi ali okrepitvi programov podpore za vajeništva in plačana pripravništva z močno komponento usposabljanja, zlasti v mikro, malih in srednjih podjetjih, vključno s tistimi, ki prispevajo k podnebnim in okoljskim ciljem, ter v sektorjih, ki se soočajo s specifičnim pomanjkanjem znanj in spretnosti, na primer v gradbeništvu in IKT. Take programe bi bilo treba spremljati in ocenjevati ter zagotavljati kakovost delovnih mest v skladu z evropskim okvirom za kakovostna in učinkovita vajeništva¹⁰⁷ in okvirom za kakovost pripravništev¹⁰⁸;
- (e) povečanju udeležbe odraslih v usposabljanju v celotnem delovnem življenju v skladu s potrebami po izpopolnjevanju in preusposabljanju za zeleni prehod z zagotavljanjem podpore za usposabljanje znotraj delovnih mest, poklicne prehode ter prenosljiva znanja in spretnosti, zlasti za olajšanje preusmeritve v sektorje in gospodarske dejavnosti, za katere se pričakuje, da se bodo razširili. V ta namen bi morale države članice razmisliti tudi o zagotovitvi pravice do usposabljanja v skladu s predlaganim priporočilom Sveta o individualnih izobraževalnih računih¹⁰⁹ ter v obliki plačanega dopusta za usposabljanje in karijerne orientacije. Razmisliti bi morale tudi o podpori razvoju kratkih, kakovostnih in splošno priznanih tečajev, ki temeljijo na evropskem pristopu k mikrokvifikacijam¹¹⁰.
- (6) Za zagotovitev nadaljnje pravičnosti sistemov davčnih ugodnosti in sistemov socialne zaščite v okviru zelenega prehoda ter na podlagi priporočila o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite¹¹¹ se države članice spodbuja, naj razmislijo o naslednjih ukrepih v podporo ljudem in gospodinjstvom, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel, zlasti tistim v ranljivem položaju, za podporo prehodom na trgu dela, vključno s prehodi na gospodarske dejavnosti, ki prispevajo k doseganju podnebnih in okoljskih ciljev, preprečevanje in zmanjšanje energijske in prometne revščine ter ublažitev regresivnih učinkov ukrepov politike:
- (a) oceni in po potrebi prilagoditvi sistemov obdavčitve na izzive, ki izhajajo iz prehoda na podnebno nevtralnost, zlasti s preusmeritvijo davčnega bremena z dela in zmanjšanjem davčnega bremena za skupine z nizkimi in srednjimi dohodki na druge vire, ki prispevajo k podnebnim in okoljskim ciljem, s preprečevanjem in blaženjem regresivnih učinkov, ohranjanjem progresivne narave neposrednega obdavčevanja ter zagotavljanjem financiranja ustrezne socialne zaščite in naložbenih ukrepov, zlasti tistih, ciljno usmerjenih v zeleni prehod;
- (b) oceni in po potrebi prilagoditvi sistemov socialne zaščite in politik socialnega vključevanja glede na izzive na področju zaposlovanja, sociale in zdravja, ki jih prinaša zeleni prehod, da se zagotovita njihova nadaljnja ustreznost in trajnostnost. V ta namen bi morale države članice razmisliti, kako bi bilo mogoče najbolje zagotoviti ustrezno dohodkovno varnost, vključno z

¹⁰⁷ Priporočilo Sveta z dne 15. marca 2018 o evropskem okviru za kakovostna in učinkovita vajeništva (UL C 153, 2.5.2018, str. 1).

¹⁰⁸ Priporočilo Sveta z dne 10. marca 2014 o okviru za kakovost pripravništev (UL C 88, 27.3.2014, str. 1).

¹⁰⁹ Predlog priporočila Sveta o individualnih izobraževalnih računih (COM(2021) 773 final).

¹¹⁰ Predlog priporočila Sveta o evropskem pristopu k mikrokvifikacijam za vseživljenjsko učenje in zaposljivost (COM(2021) 770 final).

¹¹¹ Priporočilo Sveta z dne 8. novembra 2019 o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite (UL C 387, 15.11.2019, str. 1).

inovativnimi programi za prehod med zaposlitvami, nadomestili za brezposelnost in sistemi minimalnega dohodka, ter jo prilagoditi potrebam, ki izhajajo iz zelenega prehoda. Zagotoviti bi morale tudi izvajanje in trajnostno financiranje visokokakovostnih, cenovno ugodnih in dostopnih socialnih in zdravstvenih storitev ter storitev dolgotrajne oskrbe, zlasti za ljudi in gospodinjstva, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel, zlasti z naložbami v socialno infrastrukturo za otroško varstvo, dolgotrajno oskrbo in zdravstveno varstvo;

- (c) zagotovitvi, kjer je to potrebno, in ob dopolnjevanju ukrepov iz točke 7(a) med njihovim izvajanjem ciljno usmerjene in začasne neposredne dohodkovne podpore, zlasti ljudem in gospodinjstvom v ranljivem položaju, da se ublažijo neugodna dohodkovna in cenovna gibanja, povezane tudi z izboljšanimi spodbudami za nujno doseganje potrebnih podnebnih in okoljskih ciljev, ob ohranjanju cenovnih signalov, ki podpirajo zeleni prehod. V ta namen bi morale države članice razmisliti o zagotovitvi ustreznega financiranja takih ukrepov, med drugim z izboljšanjem kakovosti javne porabe, optimalno uporabo Socialnega sklada za podnebje in črpanjem proračunskih sredstev, ustvarjenih z davki na energijo in okoljskimi davki ter sistemom EU za trgovanje z emisijami;
 - (d) izboljšanju ozaveščenosti o tveganjih, zmanjševanju tveganj in rešitev za prenos tveganj, kar zadeva gospodinjstva in podjetja, zlasti mikro, mala in srednja podjetja, zlasti z zagotavljanjem razpoložljivosti in cenovne dostopnosti zavarovalnih rešitev, zlasti za ljudi in gospodinjstva v ranljivem položaju.
- (7) Za zagotovitev dostopa ljudi in gospodinjstev, ki jih je zeleni prehod najbolj prizadel, zlasti tistih v ranljivem položaju, do cenovno dostopnih osnovnih storitev in stanovanj, se države članice spodbuja, naj razmislijo o naslednjih ukrepih:
- (a) mobilizaciji javne in zasebne finančne podpore ter zagotavljanju spodbud za zasebne naložbe v obnovljive vire energije in energijsko učinkovitost, dopolnjenih s svetovanjem potrošnikom za boljše upravljanje porabe energije in sprejemanje informiranih odločitev o varčevanju z energijo, da bi znižali svoje račune za energijo, zlasti za ranljiva gospodinjstva in skupnosti. V ta namen bi morale države članice razmisliti o zagotovitvi ustreznega financiranja takih ukrepov, med drugim z izboljšanjem kakovosti javne porabe, optimalno uporabo Socialnega sklada za podnebje in črpanjem proračunskih sredstev, ustvarjenih z davki na energijo in okoljskimi davki ter sistemom EU za trgovanje z emisijami;
 - (b) preprečevanju in zmanjševanju energijske revščine s spodbujanjem in izvajanjem ukrepov za izboljšanje energijske učinkovitosti, vključno z javnimi in zasebnimi naložbami v stanovanja za spodbujanje prenove, tudi v sektorju socialnih stanovanj¹¹². V ta namen bi morale države članice zagotoviti dobro zasnovane davčne spodbude, nepovratna sredstva in posojila ter ustrezno svetovanje, tudi za mikro, mala in srednja podjetja, pri čemer bi morale ustrezno pozornost nameniti spodbudam, zlasti med lastniki in najemniki, ter razvoju stanovanjskih stroškov, zlasti za gospodinjstva v ranljivem položaju;

¹¹² V skladu s prihodnjimi revidiranimi smernicami za podnebno, energetska in okoljsko pomoč, ki naj bi se začele uporabljati leta 2022.

- (c) opolnomočenju potrošnikov energije, vključno z gospodinjstvi v ranljivem položaju, z nadaljnjim razvijanjem samooskrbe na podlagi posameznih dogovorov o energiji iz obnovljivih virov in drugih storitev prek energetskih skupnosti državljanov¹¹³, ki jih spremljajo izobraževalni ukrepi in kampanje, s posebnim poudarkom na osebah v ranljivem položaju in potrošnikih, ki živijo na podeželskih območjih;
- (d) preprečevanju in reševanju izzivov in ovir na področju mobilnosti in prevoza za gospodinjstva v ranljivem položaju, zlasti v oddaljenih, podeželskih regijah in mestih z nizkimi dohodki, z ustreznimi ukrepi politike in podpore ter razvojem potrebne infrastrukture za izboljšanje osnovne povezljivosti z omogočanjem dostopa do izobraževanja, zaposlovanja in socialne vključenosti; zagotovitvi zlasti razpoložljivosti, vključno s pogostostjo, javnega prevoza z nizkimi emisijami ter po potrebi spodbujanju uporabe trajnostnih načinov zasebne mobilnosti¹¹⁴ s poudarkom na zagotavljanju cenovne dostopnosti, razpoložljivosti in varnosti;
- (e) olajšanju dostopa do trajnostne potrošnje, vključno s prehrano, zlasti za ljudi in gospodinjstva v ranljivem položaju in zlasti za otroke, ter spodbujanju možnosti za prihranek stroškov, povezanih s krožnim gospodarstvom. V ta namen bi morale države članice razmisliti o zagotovitvi učinkovitih spodbud in orodij, kot so ukrepi socialnih inovacij in lokalne pobude, podpiranju shem ponovne uporabe, popravil, donacij in souporabe, tudi prek podjetij socialne ekonomije, ter o spodbujanju izobraževanja in ozaveščanja o okoljski trajnostnosti za učence vseh starosti in na vseh stopnjah izobraževanja¹¹⁵.

MEDSEKTORSKI ELEMENTI ZA UKREPE POLITIKE, KI PODPIRAJO PRAVIČEN ZELENI PREHOD

- (8) Za pospešitev zelenega prehoda na vključujoč in demokratičen način z vključevanjem ciljev pravičnega prehoda v oblikovanje politik na vseh ravneh že od samega začetka in zagotovitvijo učinkovitega pristopa celotnega gospodarstva k politikam pravičnega prehoda so države članice pozvane, naj:
 - (a) usklajujejo oblikovanje politik na vseh ravneh in na vseh ustreznih področjih politike, zlasti v okviru evropskega semestra, vključno z raziskavami in inovacijami za oblikovanje celovitega in omogočitenega okvira politike, ki bo ustrezno upošteval distribucijske učinke ter pozitivne in negativne učinke prelivanja, tudi v čezmejnih regijah, ter vključeval ustrezne in sistematične strategije ocenjevanja, vključno s predhodnimi in naknadnimi ocenami;
 - (b) regionalnim in lokalnim organom zaradi njihove bližine državljanom in lokalnim podjetjem zagotovijo aktivno vlogo pri izvajanju in spremljanju politik pravičnega prehoda;

¹¹³ Kot je opredeljeno v členu 2(11) Direktive (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU (UL L 158, 14.6.2019, str. 125).

¹¹⁴ V skladu s sporočilom Komisije „Strategija za trajnostno in pametno mobilnost – usmerjanje evropskega prometa na pravo pot za prihodnost“ (COM(2020) 789 final).

¹¹⁵ Predlog priporočila Sveta o okviru za kakovost pripravništev (COM(2021) 557 final).

- (c) vključijo socialne partnerje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni v vse faze oblikovanja politik, predvidene v tem priporočilu, vključno po potrebi s pomočjo socialnega dialoga in kolektivnih pogajanj. Poleg tega naj bi države članice še naprej spodbujale polno sodelovanje socialnih partnerjev pri oblikovanju in izvajanju načrta prehoda za industrijske ekosisteme v okviru posodobljene nove industrijske strategije EU;
 - (d) opolnomočijo ljudi, civilno družbo in deležnike, vključno z organizacijami, ki zastopajo ljudi v ranljivem položaju, vključno z ženskami, invalidi, mladimi in otroki, ki pozivajo k nujnim podnebnim ukrepom, in akterji socialnega gospodarstva, tudi prek evropskega podnebnega pakta¹¹⁶, ter jim omogočijo, da sodelujejo pri oblikovanju in izvajanju politik, tudi z uporabo novih participativnih modelov, ki vključujejo ljudi v ranljivem položaju;
 - (e) okrepijo operativne zmogljivosti ustreznih javnih služb za zagotavljanje učinkovitih smernic in podpore pri izvajanju politik poštenega prehoda. Države članice bi morale zlasti okrepiti javne službe za zaposlovanje za podpiranje prehodov na trgu dela in zbiranje podatkov o znanjih in spretnostih ter inšpektorate za delo za zaščito delovnih pogojev. Poleg tega bi morale mobilizirati socialne in zdravstvene storitve, zlasti za podporo prehodom na trgu dela in obravnavo energijske revščine.
- (9) Za zagotavljanje razpoložljivosti in kakovosti podatkov in dokazov, potrebnih za uvedbo trdnih socialnih politik in politik trga dela za pravičen prehod na podnebno nevtralnost, so države članice pozvane, naj:
- (a) okrepijo bazo dokazov o politikah pravičnega prehoda, med drugim s pospeševanjem postopnega usklajevanja in doslednosti opredelitev, konceptov in metodologij, tudi na podlagi Priporočila Komisije (EU) 2020/1563 o energijski revščini in nadaljnjih ukrepov koordinacijske skupine za energijsko revščino in ranljive potrošnike, ter z uporabo razpoložljivih metod za ocenjevanje učinka politik; v pripravo in oblikovanje ustreznih ukrepov politike in zakonodajnih pobud vključijo tudi strategije za ocenjevanje in zbiranje podatkov;
 - (b) razvijejo in razširijo uporabo zanesljivih in preglednih (predhodnih) ocen zaposlitvenih, socialnih in distribucijskih učinkov v okviru nacionalnih podnebnih, energetskih in okoljskih reform in ukrepov;
 - (c) zagotovijo učinkovito in pregledno spremljanje ter neodvisno (naknadno) ocenjevanje zaposlitvenih, socialnih in distribucijskih učinkov nacionalnih reform in ukrepov, ki prispevajo k doseganju podnebnih in okoljskih ciljev, z vključevanjem socialnih partnerjev in drugih deležnikov v opredelitev ocenjevalnih vprašanj ter po potrebi v oblikovanje in izvajanje strategij ocenjevanja in posvetovanja;
 - (d) okrepijo ukrepe na področju raziskav in inovacij na nacionalni ravni in ravni EU, tudi s financiranjem iz programa Obzorje Evropa, za izboljšanje modeliranja in ocenjevanja makroekonomske, zaposlitvene in socialne razsežnosti politik na področju podnebnih sprememb; spodbujajo vključevanje socialnih partnerjev v izvajanje ustreznih raziskovalnih in inovacijskih ukrepov, zlasti misij programa Obzorje Evropa „Prilagajanje podnebnim

¹¹⁶ Sporočilo Komisije „Evropski zeleni dogovor“ (COM(2020) 788 final).

spremembam, vključno z družbeno preobrazbo“ in „Pametna in podnebno nevtralna mesta“, ki lahko pomagajo razviti praktične rešitve v podporo zelenemu prehodu na regionalni in lokalni ravni;

- (e) v rednih časovnih presledkih javnosti predstavijo rezultate ocenjevanj, predvidevanj in spremljanja ter organizirajo izmenjavo mnenj s socialnimi partnerji, civilno družbo in drugimi deležniki o glavnih rezultatih in morebitnih prilagoditvah.

OPTIMALNA UPORABA JAVNIH IN ZASEBNIH SREDSTEV

- (10) Za zagotovitev stroškovno učinkovitih naložb in finančne podpore v skladu z okvirom državnih pomoči za obravnavo socialnih vidikov in vidikov trga dela pravičnega zelenega prehoda ob izkoriščanju sinergij med razpoložljivimi programi in instrumenti ter z osredotočanjem na najbolj prizadete regije in industrijske ekosisteme so države članice pozvane, naj:
 - (a) v celoti izvajajo ustrezne reforme in naložbe v okviru načrtov za okrevanje in odpornost ter hkrati zagotovijo dopolnjevanje z drugimi skladi;
 - (b) mobilizirajo ter zagotovijo usklajeno in optimalno uporabo obstoječih instrumentov in možnosti financiranja, vključno s tehnično pomočjo, na ravni držav članic in EU za podporo ustreznih ukrepov in naložb. Instrumenti financiranja EU vključujejo zlasti sklade kohezijske politike, mehanizem za pravični prehod, program InvestEU, Instrument za tehnično podporo, program ERASMUS+, Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji za presežne delavce (ESPG), program LIFE in sklad za modernizacijo;
 - (c) se zavežejo in uporabijo ustrezna nacionalna sredstva, da bi prispevale k izvajanju celovitih sklopov ukrepov, ki zagotavljajo pravičen zeleni prehod. Te ukrepe bi bilo treba ustrezno financirati, med drugim z izboljšanjem kakovosti javne porabe, mobilizacijo dodatnega zasebnega financiranja in/ali uporabo dodatnih javnih prihodkov, tudi s povečanjem prihodkov iz trgovanja z emisijami. Države članice so tudi pozvane, naj upoštevajo zaposlitvene, socialne in distribucijske vidike pri razvoju zelenih proračunskih praks;
 - (d) v okviru predlaganega Socialnega sklada za podnebje oblikujejo uravnoteženo kombinacijo ukrepov v nacionalnih socialnih podnebnih načrtih, tudi z dopolnjevanjem zelenih naložb, kjer je to potrebno v pričakovanju vpliva naložb na zmanjšanje emisij in računov za energijo, z začasnimi in ciljno usmerjenimi ukrepi dohodkovne podpore za nadomestilo ranljivim gospodinjstvom in gospodinjstvom uporabnikov prevoza, pri čemer po potrebi upoštevajo tudi ustrezne opredeljene izzive posameznih držav in priporočila, izdana v okviru evropskega semestra.

PRIHODNJI UKREPI ZA PRAVIČEN ZELENI PREHOD

- (11) Za izvajanje nadaljnjih ukrepov na podlagi tega priporočila Sveta Svet Evropske unije pozdravlja namero Komisije, da:
 - (a) nadalje krepí izmenjave mnenj z zadevnimi ključnimi deležniki, ljudmi in skupnostmi ter izmenjave dobrih praks, tudi v okviru načrtov prehoda za

industrijske ekosisteme¹¹⁷, zlasti v čezmejnem okviru ter s poudarkom na najbolj prizadetih regijah in sektorjih;

- (b) podpre izboljšanje ustreznosti, doslednosti in učinkovitosti politik pravičnega prehoda držav članic, tudi z namenom upoštevanja zaposlitvenih, socialnih in distribucijskih vidikov pri oblikovanju, izvajanju, spremljanju in ocenjevanju nacionalnih načrtov in dolgoročnih strategij, po potrebi tudi v okviru prihodnjega pregleda uredbe o upravljanju;
- (c) okrepi podatkovno zbirko, zlasti z dostopom do administrativnih virov podatkov ter po potrebi podatkov socialnih partnerjev, industrije, civilne družbe in raziskav javnega mnenja, ter posodobi metodološke smernice za ocenjevanje zaposlitvenih, socialnih in distribucijskih učinkov pravičnega prehoda ter podnebnih in energetske politik, po potrebi tudi v okviru evropskega semestra;
- (d) okrepi redno spremljanje in analizo predvidevanj o razvoju in tveganjih energijske revščine v EU, vključno s socialnimi in distribucijskimi vidiki, tudi za obveščanje koordinacijske skupine za energijsko revščino in ranljive potrošnike ter drugih ustreznih strokovnih skupin;
- (e) razvije nadaljnje raziskave in okrepi dokaze v zvezi z opredelitvijo, spremljanjem in ocenjevanjem napredka pri zagotavljanju ustreznega dostopa do osnovnih storitev, po potrebi tudi z razvojem koncepta „prometne revščine“, zlasti v okviru zelenega prehoda na trajnostno ekonomijo blaginje;
- (f) pregleda napredek pri izvajanju tega priporočila v okviru večstranskega nadzora v evropskem semestru na podlagi obstoječih pregledov in okvirov spremljanja, po potrebi razširjenih z dodatnimi kazalniki; v skladu z uredbo o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov upošteva smernice iz tega priporočila, zlasti pri svojih ocenah med prihodnjo posodobitvijo celovitih nacionalnih energetske in podnebnih načrtov v obdobju 2023–2024.

V Strasbourgu,

*Za Svet
predsednik*

¹¹⁷ Kot je napovedano v posodobljeni industrijski strategiji, na primer gradbeništvo, energijsko intenzivne industrije ali mobilnost.